АГЕНЦИЈА ЗА ПЛАНИРАЊЕ НА ПРОСТОРОТ

SPATIAL PLANNING AGENCY

УСЛОВИ ЗА ПЛАНИРАЊЕ НА ПРОСТОРОТ

ЗА ИЗРАБОТКА НА ГЕНЕРАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН НА ГРАД КУМАНОВО ОПШТИНА КУМАНОВО

КОИ ПРОИЗЛЕГУВААТ ОД ПРОСТОРНИОТ ПЛАН НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Тех. бр. Y14020

Скопје, декември 2020

УСЛОВИ ЗА ПЛАНИРАЊЕ НА ПРОСТОРОТ

ЗА ИЗРАБОТКА НА ГЕНЕРАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН НА ГРАД КУМАНОВО ОПШТИНА КУМАНОВО

КОИ ПРОИЗЛЕГУВААТ ОД ПРОСТОРНИОТ ПЛАН НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Барател: Министерство за транспорт и врски

Тех.бр. Y14020

Раководител на задачата:
Зоран Цветановски, дипл.инж.жив.сред.

Makedonski Telekom CA, Zoran Cvetanovski
Digitally signed by Makedonski Telekom CA, Zoran Cvetanovski
DN: c=MK, o=Makedonski Telekom, cn=Makedonski Telekom CA, ou=Agencija za planiranje na prostorot:4030005576521, serialNumber=CRT3580733, cn=Zoran Cvetanovski
Date: 2020.12.29 09:01:47 +01'00'

Координатор:
м-р Весна Мирчевска Димишковска, дипл.инж.зашт.жив.сред.

Makedonski Telekom CA, Vesna Mirchevska Dimishkovska
Digitally signed by Makedonski Telekom CA, Vesna Mirchevska Dimishkovska
DN: c=MK, o=Makedonski Telekom, cn=Makedonski Telekom CA, ou=Agencija za planiranje na prostorot:4030005576521, serialNumber=CRT3580740, cn=Vesna Mirchevska Dimishkovska
Date: 2020.12.29 09:02:26 +01'00'

Раководител на сектор за просторно планирање:
д-р Душица Трпчевска Анѓелковиќ, д.и.а.

Dushica Trpchevska Angjelkovikj
Digitally signed by Dushica Trpchevska Angjelkovikj
DN: o=Agencija za planiranje na prostorot, c=MK, email=d.trpcevska@app.gov.mk, sn=Trpchevska Angjelkovikj, givenName=Dushica, cn=Dushica Trpchevska Angjelkovikj
Date: 2020.12.29 09:09:35 +01'00'

Агенција за планирање на просторот

в.д. Директор

Огнен Апостолски, д.и.а.

Ognen Apostolski
Digitally signed by Ognen Apostolski
Date: 2020.12.29 09:18:07 +01'00'

Скопје, декември 2020

УСЛОВИ ЗА ПЛАНИРАЊЕ НА ПРОСТОРОТ
ЗА ИЗРАБОТКА НА ГЕНЕРАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН НА ГРАД КУМАНОВО ОПШТИНА КУМАНОВО

На седницата одржана на 11.06.2004 година, Собранието на Република Македонија, го донесе Просторниот план на Република Македонија како највисок, стратешки, долгорочен, интегрален и развоен документ, заради утврдување на рамномерен и одржлив просторен развој на државата, определување на намената, како и уредувањето и користењето на просторот.

Со Просторниот план се утврдуваат условите за хумано живеење и работа на граѓаните, рационалното управување со просторот и се обезбедуваат услови за спроведување на мерки и активности за заштита и унапредување на животната средина и природата, заштита од воени дејствија, природни и технолошки катастрофи.

Со донесувањето на Планот се донесе и Закон за спроведување на Просторниот план на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија”, број 39/04).

Со Законот се уредуваат условите начините и динамиката на спроведувањето на Просторниот план, како и правата и одговорностите на субјектите во спроведувањето на Планот.

Законот за спроведување на Просторниот план на Република Македонија, се заснова врз следните основни начела:

- јавен интерес на Просторниот план на Република Македонија;
- единствен систем во планирањето на просторот;
- јавност во спроведувањето на Просторниот план;
- стратешкиот карактер на просторниот развој на државата;
- следење на состојбите во просторот;
- усогласување на стратешките документи на државата и сите зафати и интервенции во просторот;
- **координација на Просторниот план на Република Македонија, со другите просторни и урбанистички планови и другата документација за планирање и уредување на просторот**, како и со субјектите за вршење на стручни работи во спроведувањето на Планот.

Спроведувањето на Планот подразбира задолжително усогласување на соодветните стратегии, основи, други развојни програми и сите видови на планови од пониско ниво, со Просторниот план.

Според член 4 од овој Закон, Просторниот план, се спроведува со изготвување и донесување на просторни планови на региони, просторни планови на подрачја од посебен интерес, просторен план на општина, на општините во градот Скопје и на Градот Скопје, како и со **урбанистички планови за населените места** и друга документација за планирање и уредување на просторот, предвидена со закон.

За изработка и донесување на плановите од став 2 на овој член, Министерството надлежно за работите на просторното планирање, издава **Решение за Услови за планирање на просторот.**

Условите за планирање на просторот, според овој Закон, содржат општи и посебни одредби, насоки и решенија од планската документација од повисоко ниво и графички прилог или прилози кои ги прикажуваат решенијата на Планот.

Во конкретниот случај **Условите за планирање на просторот се наменети за изработка на Генерален урбанистички план на Град Куманово, Општина Куманово**. Површината на планскиот опфат изнесува 3511,259 ha. **Површината на планскиот опфат за кој се издаваат Условите за планирање на просторот изнесува 3485,89 ha.**

За останатиот дел од планскиот опфат со површина од 25,369 ha, се издадени Услови за планирање на просторот за изработка на:

- Урбанистички план вон населено место на локалитетот Османов рид, во атарот на село Долно Војнаре, Општина Куманово, со техн. бр. Y00906;
- Државна урбанистичка планска документација за изградба на бензиска пумпна станица и услужен центар на магистрален пат М-1 (Е75), КП 4784, м.в. Мачја Глава, КО Куманово, Општина Куманово, со техн. бр Y07605i;
- Локална урбанистичка планска документација за изградба на стопански комплекс за производство и складирање на мебел на КП 3345, м.в. "Говедарски пат", КО Куманово, Општина Куманово, со техн. бр. Y07111;
- Локална урбанистичка планска документација за изградба на стопански комплекс (сервис и терминал за возила), на КП бр.632/1 и 632/3, во м.в. Трлиште, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y15611;
- Локална урбанистичка планска документација за стопански комплекс на КП 3434/1 и 3434/2, м.в. "Мачја глава", КО Куманово, Општина Куманово со техн. бр. Y02912;
- Проект за инфраструктура за изградба на наплатна станица "Романовце", КП 3908, 3907, 3909, 3912, 3913, 3911/2, 3914/2, 3915/2, 3916/2, 3917/1, 3917/2, 3918/1, 4781, 4784, 4843, 4780, 4773, 4785, КО Куманово, Општина Куманово, со техн. бр. Y03214;
- Локална урбанистичка планска документација за изградба на стопански комплекс за производство и складирање на столарија на КП 1408/4, м.в. Дутев Чифлик, КО Куманово, Општина Куманово со техн. бр. Y29914;
- Урбанистички план вон населено место за изградба на објекти со намена Г2, Г3 и Г4, на КП 3655, 5656 и 3657, м.в. Бабин Дол, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y09310;
- Локална урбанистичка планска документација за изградба на стовариште, на КП 3641/2, м.в. Бабин Дол, КО Куманово, Општина Куманово со техн.бр. Y42914;
- Проект за инфраструктура за изградба на електронска комуникациска инфраструктура - оптичка мрежа на делница граничен премин Табановце во КО Табановце, КО Горно Коњаре, КО Речица и КО Куманово, Општина Куманово, со техн. бр. Y01115;
- Локална урбанистичка планска документација за изградба на објекти од класа на намена Г3-сервиси, на КП 6922/4, КО Куманово, Општина Куманово, со тех.бр. Y16615;
- Локална урбанистичка планска документација за Г2 – мало стопанство, на КП 1475/2, м.в Трлиште, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр Y15816;
- Локална урбанистичко-планска документација за изградба на објекти со намена А1 - домување во станбени куќи, локалитет Железничка

станица, м.в. Сари Меша, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y27916;

- Локална урбанистичко-планска документација за изградба на стопански комплекс со намена Г2-лесна и незагадувачка индустрија, на КП 634/2, КП 635/1 и КП 636, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр Y10218;
- Локална урбанистичко-планска документација за изградба на објекти со основна класа на намена Г3-сервиси, на КП 5093/1 и КП 5093/2, КО Куманово, Општина Куманово со техн.бр. Y15118;
- Локална урбанистичко-планска документација за изградба на објекти со основна класа на намена Г2-лесна и незагадувачка индустрија, на КП 19924/2 и КП 19923/2, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y06719;
- Локална урбанистичко-планска документација со основна класа на намена Г2-лесна и незагадувачка индустрија на КП 1474/4, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y07519;
- Локална урбанистичко-планска документација со основна класа на намена Г4-стоваришта, на КП 12249/2, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y09119;
- Локална урбанистичко-планска документација за изградба на објект со класа на намена А1 – домување во станбени куќи, на КП 6051/3, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр.Y22019;
- Локална урбанистичка планска документација за стопански комплекс - млекара на КП 1264, м.в. К'шла, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y25409;
- Урбанистички план вон населено место за изградба на стопански комплекс - производство на безалкохолни пијалоци на КП 4125, м.в. “Донков Млин”, КО Проевце, Општина Куманово, со техн.бр. Y06208;
- Урбанистички проект за иградба на станица за снабдување со течни горива на моторни возила, на КП 3424 и КП 3427, КО Куманово, м.в Мачја Глава, Општина Куманово, со техн.бр.Y32208;
- Урбанистички план вон населено место за стопански комплекс (производство на чевли), на КП бр.1172, 1173, 1174, Општина Куманово, со техн.бр. Y07706;
- Урбанистички план вон населено место за изградба на викенд населба со угостителски хотелски и рекреативен комплекс, КО Куманово, Општина Куманово со техн.бр Y12711i;
- Локална урбанистичко-планска документација со основна класа на намена Е2 - комунална супраструктура (станица за технички преглед со придружни содржини), КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y22419.

Во планскиот опфат се наоѓаат и базни станици за коишто се издадени:

- Услови за планирање на просторот за изградба на базна станица за мобилна телефонија Черкези – Куманово, со техн.бр. Y26806;
- Услови за планирање на просторот за изградба на базна станица за мобилна телефонија КМН 2007 Банево Трло, КП 12141, КО Куманово Општина Куманово, со техн.бр. Y28907;
- Услови за планирање на просторот за изработка на Урбанистички проект за изградба на базна станица за мобилна телефонија КМН

2012 Тромеѓе, КП 632/7, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y29708.

Низ планскиот опфат поминува следната линиска инфраструктура за којашто се издадени:

- Услови за планирање на просторот за поставување на подземна мрежа со оптички кабел на подрачјето од Скопје - Куманово до граничен премин Табановце со техн.бр. Y13506;
- Услови за планирање на просторот за изработка на Проект за инфраструктура за изградба за собирање и третман на отпадни води за: ул. "421" од населба Игор Тричковиќ-Куманово, дел од населба Вера Которка-Куманово, дел од траса Черкезе-спој со колектор, дел од траса колектор за село Режановце, траса на колектор за село Горно Којнаре, за село Речица и село Лопате, Општина Куманово со техн.бр. Y09815;
- Услови за планирање на просторот за изработка на Проект за инфраструктура за пругата Куманово - граница со Р. Бугарија, делница Куманово - Белјаковце од км.0+000 до км 66+050, со техн.бр. Y30112;
- Услови за планирање на просторот за поставување на подземна мрежа со кабел на подрачјето: Деве Баир - Ќафа сан, со техн.бр. Y07705;
- Услови за планирање на просторот за изработка на Урбанистички проект за автопат Е-75 делница Табановце - Куманово од КМ 0+764,70 до КМ 8+388,43, со техн.бр. Y00407;
- Услови за планирање на просторот за изработка на Проект за инфраструктура за изградба на железничка пруга од Куманово до населено место Дељадровце, Општина Куманово и Општина Илинден, со техн.бр. Y20914.
- Услови за планирање на просторот за поставување на подземна инфраструктура за оптички кабел на траса: н.ст.Петровец, Скопје, Куманово, граничен премин Табановце и Куманово, Крива Паланка, граничен премин Деве Баир, со техн.бр. Y20407.

Се задолжува изработувачот на планот при изработка на ГУП Куманово да ги почитува намените за просторот за кој се издадени горенаведените услови за планирање на просторот.

Дефинирањето на границите на планскиот опфат, со површина на истиот, ќе се утврди со одобрената Планска програма. Се задолжува Општина Куманово, по донесување на планот, да достави информација до Агенција за планирање на просторот и Министерство за животна средина и просторно планирање за конечниот плански опфат.

Во граници на планскиот опфат се предвидуваат намени на земјиштето согласно Законот за урбанистичко планирање и Правилникот за урбанистичко планирање.

Предметната локација влегува во **заштитната зона на спортски аеродром Куманово кој спаѓа во секундарната аеродромска мрежа.**

Условите за планирање треба да претставуваат влезни параметри и насоки при планирањето на просторот на населбата и поставување на планските концепции и решенија по сите области релевантни за планирањето на просторот, обработени во согласност со Просторниот план на Република Македонија.

Изработката на ГУП на Град Куманово, Општина Куманово треба да придонесе кон:

- обезбедување услови за позитивни ефекти во процесот на урбанизацијата;
- воспоставување ефикасна контрола на користењето и уредувањето на градежното земјиште;
- резервирање простори за изградба и користење на објекти или подрачја од јавен интерес;
- обезбедување и заштита на коридорите за изградба на инфраструктурата;
- реализација на условите за планиран стопански развој и економски развој не само на локално туку и на регионално и на национално ниво;
- запирање на тенденциите на прекумерна и стихијна пренамена на плодните површини во непродуктивни цели, особено во градските окружувања;
- заштита на зоните на културното и природното наследство, со изградба на времени и трајни градежни објекти.

Основни определби на Просторниот план на Република Македонија

Основната **стратешка определба** на Просторниот план на Републиката е остварување на **повисок степен на вкупната функционална интегрираност на просторот на државата**, како и обезбедување услови за значително поголема инфраструктурна и економска интеграција со соседните и останатите европски земји. Остварувањето на повисок степен на интегрираност на просторот на Републиката подразбира **намалување на регионалните диспропорции**, односно квалитативни промени во просторната, економската и социјалната структура.

Основни претпоставки на кои се базира стратегијата на **рамномерен развој** се следните:

- уважување на реалните фактори на развој;
- превземање стимулативни мерки од страна на државните и други фондови и други видови поддршка за програми на локалните заедници и стопанските актери.

Дел од оваа стратегија е поттикнување на соодветни програми за подобрување на квалитетот на живеење во населбите, како и стимулирање на развојот во помалите градови. **Деметрополизацијата** (селективното пренесување на одделни функции и активности, управно-административни, економски, културни и други, од републичкиот центар во други градови) зацртана во Просторниот план, не значи запирање на неговиот развој, туку неопходност за квалитативната трансформација на просторните и социо-економските структури.

Развојот на недоволно развиените, ридски, планински и погранични подрачја базира врз интегрален развој кој подразбира комбинација на фактори, како што се: природните, демографските процеси, сообраќајните и другата инфра и супраструктурна опременост.

Во инвестиционите одлуки за материјалното производство, стриктно се почитуваат локациоиите, техно-економските и критериумите за заштита на животната средина, кои се усвоени на национално ниво. Една од основните цели на Просторниот план се однесува на рационално користење и заштита на природните ресурси, особено дефицитарните и стратешки значајните за развојот и квалитетот на живеењето во Република Македонија. Основните

стратешки определби во Просторниот план на Република Македонија е приоритетот во **заштита на водите од Прва и Втора класа**, од кои е предвидено да се врши водоснабдување на населените места.

Меѓу приоритетните определби на Просторниот план е **заштитата на земјоделското земјиште,** а особено стриктното ограничување на трансформацијата на земјиштето од I-IV бонитетна класа за неземјоделско користење, како и зачувување на квалитетот и природната плодност на земјиштето. Исто значење му се придава на пошумувањето, обновувањето и подобрувањето на квалитетот на шумите. Неопходно е воспоставување на ефикасна контрола на користењето и уредувањето на земјиштето и утврдување на норми и стандарди за градба.

Во заштитата на природните и културните вредности и напорите за унапредување на квалитетот на живеењето во Републиката, посебно тежиште се става на унапредувањето и заштитата на животната средина. Состојбата на животната средина и еколошките барања се битен фактор на ограничување во планирањето на стопанските активности, заради што е неопходна процена на влијанијата врз животната средина. Посебно значење имаат заштитата и промоцијата на вредните природни богатства и поголемите подрачја со посебна намена и со природни вредности, важни за биодиверзитетот и квалитетот на животната средина, како и заштитата и промоцијата, или соодветниот третман на културното богатство согласно со неговата културолошка и цивилизациска важност и значење.

Местоположба на локацијата и ружа на ветрови

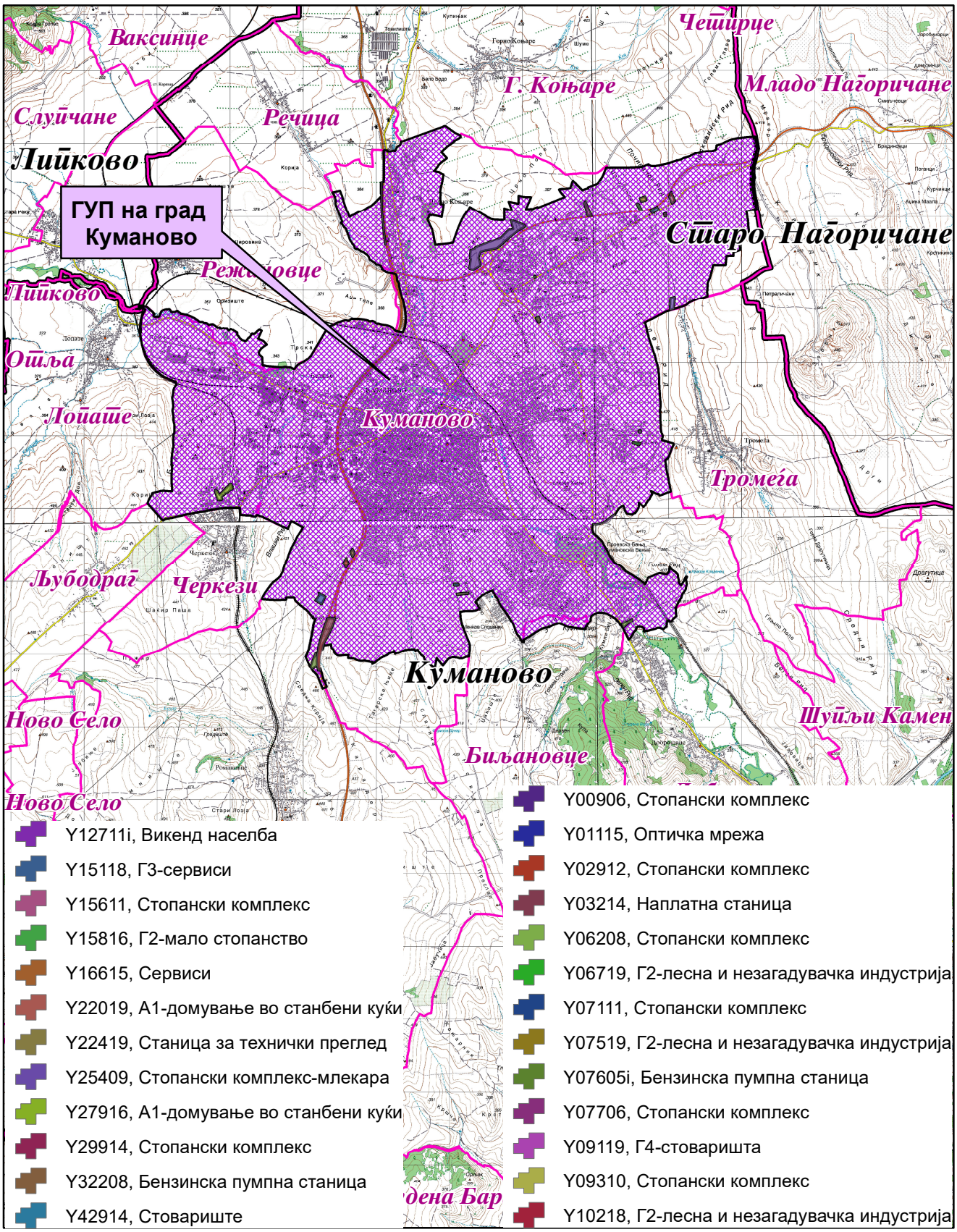

Општинска граница

Катастарска граница

Природни и климатски карактеристики

Природните карактеристики на едно подрачје претставуваат збир на вредности и обележја создадени од природата а без учество и влијание на човекот. Тие ги опфаќаат: географската и геопрометната положба на подрачјето, релјефните карактеристики, геолошки, педолошки, хидрографски, сеизмички, климатски и др.

Се изработка на Генерален урбанистички план на Град Куманово, Општина Куманово, на надморска височина од 290-475 метри.

Клима

Подрачјето се карактеризира со умерено континентална клима, со модифицирани летни температури условени од северните континентални влијанија и со распоред на поголеми врнежи преку зимскиот период, како резултат од медитеранскиот плувиометриски режим.

Просечната годишна температура на воздухот е 11.7^{0}C. Годишната амплитуда на температурата изнесува 22,2^{0}C. Максималната просечна годишна температура е 17.6^{0}C, а минималната е 6.1^{0}C. Разликата помеѓу апсолутно максималната (39,5^{0}C) и апсолутно минималната (-23,1^{0}C) изнесува 62,6^{0}C. Во овој простор има интензивна инсолација со времетраење од 2204 часа сончев сјај годишно или 6.3 часа дневно. Бројот на ведри денови е 102 дена, облачни има 161 ден и тмурни 101 ден.

Релативната влажност на воздухот просечно годишно изнесува 72%. Најголема влажност има во декември и јануари од 85%, февруари 83%, а најмала влажност во јули и август по 60%. Како резултат на ниските темератури во регионот должината на мразниот период изнесува 166 дена просечно годишно и има 20 дена со снег и 38 дена со град, а доста се чести појави на магла особено во зимските месеци. Просечно годишно се магловити 30 дена. Поројните дождови се појавуваат просечно 6,7 дена во годината. Според врнежите (дожд, снег и град) подрачјето е со релативно мали временски нееднакво распределени врнежи. Тие варираат како по годишните сезони, така и од година во година. Просечно годишно врнежите изнесуваат 506,8mm, со максимум во мај (68,9mm), ноември (53,6mm) и јуни (52,3mm) и минимум во август (26,6mm), јануари (32,6mm) и февруари (32,9mm).

Според воздушните струења овој простор припаѓа во релативно ветровити подрачја, бидејќи просечно годишниот број на тишините изнесува 306‰. Доминантен е северниот ветер кој дува преку цела година со просечна честина од 331‰ и просечна брзина од 3.2 m/s. Најголема честина има во јуни, јули и јануари. Изразити по честина се северозападниот 105‰, југозападниот 69‰, јужниот ветер 68‰, североисточниот 58‰, југоисточниот 43‰, западниот со честина од 13‰ и источниот ветар со честина од 7‰.

Податоците се од мерна станица Куманово.

Економски основи на просторниот развој

Концептот на планиран развој и просторна разместеност на економските дејности во "Просторниот план на Република Македонија" се темели на дефинираните цели на економскиот развој во “Националната стратегија на економскиот развој”, определбите за рационално користење на потенцијалите и погодностите на развојот, поставеноста на системот на населби, како и

политиката за порамномерна и порационална просторна организација на производните и услужни дејности.

Според економската структура, фазата од развојот во која се наоѓа економијата, степенот на расположивоста на факторите, економските состојби и економската позиција на Државата во светот, идниот развој на македонската економија е детерминиран од насоките и комбинацијата на инвестициите со другите развојни фактори.

Концепцијата на просторната организација на производните и услужни дејности поаѓајќи од објективните фактори, пазарните услови, доминацијата на приватната сопственост во економскиот систем и одлуките на државните и локалните органи, се остварува како комбинација на концентрацијата на стопанството на одделни места и дисперзија во просторот кои се комплементарни приоди во развојот и просторната разместеност на економските дејности.

Со разместувањето на економските дејности и со агломерирањето на населението во просторот, се формираат центри-полови на развојот како што е Куманово за кој се наменети Условите за планирање на просторот за изработка на ГУП на Град Куманово во Општина Куманово.

Половите на развој ги формираат оските на развојот кои се формирале во зависност од географските карактеристики на просторот, а во денешно време позначајни станаа деловните односи, комуникациите, како и изградените инфраструктурни системи и стопански капацитети.

Со Просторниот план на Р Македонија дефинирани се пет оски на развој од кои релевантни за Градот Куманово се три развојни оски: “Северната”, “Источната” и развојна оска “Север-Југ”.

Развојната оска “Север-Југ” минува по средината на територијата на земјата. Таа го следи од Скопје на југ течението на реката Вардар. Формирана е историски во текот на целиот XX век, па и порано, а на југ, преку границата стигнува до Солун. По Првата светска војна таа продолжи и на север, па се спои со оската по течението на реката Морава. Денес, на територијата на земјата ги поврзува градовите: Куманово - Скопје - Велес - Неготино (и Кавадарци) - Демир Капија - Валандово - Гевгелија. На север од Скопје има и еден крак до Приштина. Какви промени и да се случат, во наредните децении оваа оска ќе остане главна.

“Северната развојна оска” се формирала по Втората светска војна до денес, во северниот и западниот дел на државата и ги поврзува градовите: Крива Паланка - Куманово - Скопје - Тетово - Гостивар - Кичево - Охрид - Струга. Во современите промени, оваа оска продолжува на исток кон Ќустендил-Р Бугарија и на запад кон Елбасан-Р. Албанија.

“Источната развојна оска” има добри изгледи да се оформи во источниот дел од државата поврзувајќи ги градовите: Куманово - Свети Николе - Штип - Радовиш - Струмица. Во сегашно време оваа оска е со слаб интензитет, но развојот ќе го зголемува нејзиното значење. Од Струмица веќе сега еден крак води до Петрич во Бугарија.

Развојните оски имаат значајна улога во просторната организација, а во прв ред за модернизацијата на патиштата, за изградбата на далекуводи, гасоводи итн., со што ќе се создадат предуслови за поттикнување на развојот на вкупната економија во Регионот и интегрален просторен развој на Државата.

При спроведувањето на стратегијата за организација и користење на просторот за производните и услужни дејности, решенијата во просторот треба

да овозможат поголема атрактивност на просторот, заштита на природните и создадени ресурси и богатства, сообраќајно и информатичко поврзување, локациона флексибилност и почитување на објективните фактори на развојот.

Реализацијата на предвидениот Генерален урбанистички план на Град Куманово за кој се наменети Условите за планирање на просторот, согласно определбите на Просторниот план на Република Македонија, треба да базира на принципите и стандардите за заштита на животната средина и одржлив економски развој, особено превенција и спречување на негативните влијанија на постојните и планирани производни и услужни дејности применувајќи ја релевантната законска регулатива.

Појдовна поставка за просторниот и регионалниот развој е дека за просторното и урбанистичкото планирање не се доволни сознанијата за развојот на стопанството во земјата, туку треба да се согледаат и да се предвидат и последиците од тој развиток врз неговото разместување во просторот.

При изработката и реализацијата на предвидениот ГУП на Градот Куманово треба да се има во предвид дека планираниот плански опфат граничи со локација за која се изработени услови за планирање на просторот за Технолошка индустриска развојна зона "Куманово" со техн. бр. Y00117. Наведената забелешка има интенција за согледување на компатибилноста на наменската употреба на земјиштето на локациите кои граничат.

Една од планските определби утврдени со Просторниот план на Република Македонија е рационално користење на земјиштето заради што е неопходно пред започнување на сите активности да се утврди економската и општествена оправданост за урбанизирање на предложената површина на планскиот опфат на ГУП за Градот Куманово.

Користење и заштита на земјоделско земјиште

Зачувувањето, заштитата и рационалното користење на земјоделското земјиште е основна планска определба и главен предуслов за ефикасно остварување на производните и другите функции на земјоделството, а конфликтните ситуации кои ќе произлегуваат од развојот на другите стопански и општествени активности ќе се решаваат врз основа на критериуми за глобална општествено-економска рационалност и оправданост со што ќе се постигнат следните зацртани цели:

- Запирање на тенденциите на прекумерна и стихијна пренамена на плодните површини во непродуктивни цели;
- Зголемување на продуктивната способност на земјоделското земјиште и подобрување на структурата на обработливите површини во функција на поголемо производство на храна;
- Привремено или трајно исклучување од процесот на производство на храна на терените каде концентрацијата на токсични материи од сообраќајни коридори во земјиштето, воздухот и водата се над дозволените норми;
- Рекултивирање и враќање на деградираното земјиште во земјоделска намена со мелиоративни и агротехнички зафати;
- Искористување на компаративните предности и погодности на одделни подрачја и стопанства за повисок степен на финализација и

задоволување на потребите на преработувачките капацитети и нивна ориентација кон извоз;

- Обезбедување на материјални и други услови за дефинирање и реализација на програмата за реонизација на земјоделското производство поради рационално искористување на сите природни ресурси, човечки потенцијали и индустриско-преработувачки капацитети;
- Примена на мерки за одржлив развој, кои подразбираат: поголема употреба на природни ѓубрива, контролирана употреба на вештачки ѓубрива во склад со потребата на растенијата односно врз основа на стручни анализи, употреба на т.н еколошки ѓубрива, примената на т.н. систем капка по капка.

Согласно просторниот план на Република Македонија просторот на РМ е поделен во **6 земјоделско стопански реони и 54 микрореони**. **Предметната локација припаѓа на Скопско-Кумановскиот земјоделско стопански реон со 14 микрореони.**

При изработка на планската документација, неопходно е воспоставување и почитување на ефикасна контрола на користењето и уредувањето на земјиштето и утврдување на нормите и стандарди за градба. Меѓу приоритетните определби на Просторниот план е заштитата на земјоделското земјиште, а особено стриктното ограничување на трансформацијата на земјиштето од I-IV бонитетна класа за неземјоделско користење, како и зачувување на квалитетот и природната плодност на земјиштето.

Пренамената на земјоделското земјиште се регулира со Законот за земјоделско земјиште. Доколку при изработка на урбанистичко планската документација предвидена во Член 10 во Законот за урбанистичко планирање (Сл. весник на РСМ, бр. 32/20), се зафаќаат нови земјоделски површини, надлежниот орган за одобрување на планските програми веднаш по заверка на истите, до Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство поднесува барање за согласност за трајна пренамена на земјоделско земјиште во градежно.

Шуми и шумско земјиште

Планскиот концепт на развој на шумите и шумското земјиште утврден со Просторниот план на Република Македонија е насочен кон задоволување и остварување на следните поставени цели:

- Пошумување на терените каде е извршено разграничување на земјиштето - бонитирање, на терените каде се добиваат најголеми ефекти (зголемен прираст, подобрување на животната средина, туристичко-рекреативни цели и др.) и на терените каде постои и друга економска оправданост и итност (регулирање на водниот режим, ерозивни подрачја, заштита на населби, патишта, војни, комунални и други објекти, хигиенски и санитарни функции и сл.);
- За трајно сочувување и унапредување на површините под шума како и зголемување на квалитетот на шумите, преведување на ниско-стеблените во високостеблени, реконструкција на деградираните шуми со што ќе се обезбеди зголемен прираст, подобрување на животната средина, за туристичко-рекреативни цели и др.;

- Почитување на правната регулатива и нејзиното доследно спроведување за да се спречат бесправните сечи и други штетни активности во шумарството.

Проекцијата за пошумување со Просторниот план на Република Македонија се базира на постојните природни услови, во прв ред климатските, геолошките и педолошките, постојната состојба на шумите и шумското земјиште, загрозеноста на земјиштето од ерозија, загаденоста на воздухот и состојбата на животната и работната средина, како и врз база на економските состојби во државата.

Според планските предвидувања утврдени со Просторниот план на Република Македонија, во подрачјето на **Куманово** се планира пошумување во шума и вон шума на околу **5.500** ha. Врз основа на тоа се предвидува дека во **Кумановскиот регион** вкупната површина под шуми ќе изнесува **29.100** ha, дрвната маса се проценува на износ од околу **1.510.000** m^3 и вкупен годишен прираст од **63.000** m^3.

Со цел да се отпочне реверзибилен процес, на враќање на шумата во терените каде таа некогаш постоела, и да се остварат оптимални користи од земјиштето и биолошките капацитети во шумарството, неопходно е строго придржување кон критериумите, принципите и проекциите за развој и унапредување на шумарството, дефинирани со Просторниот план на Република Македонија:

- Навремено изведување на одгледувачките и обновителните зафати со однапред одреден годишен изведбен план и програма;
- Во годишните планови и среднорочни програми за пошумување, апсолутна предност да се дава на површините со изразена ерозија и терените во непосредните сливови на вештачките акумулации;
- Пошумување на голините со автохтони видови на дрвја, особено околу изворите на вода предвидени за каптирање;
- Пошумување на голините и земјоделските површини, покрај фреквентните патишта, заради заштита од зголемениот степен на загаденост.

Водостопанство и водостопанска инфраструктура

Планирањето и реализирањето на активностите за подобрување на условите за живот согласно Просторниот план на Република Македонија треба да се во корелација со концептот за одржлив развој, кој подразбира рационално користење на природните и создадените добра. Одржливиот развој подразбира користење на добрата во мерка која дозволува нивна репродукција, усогласување на развојните стратегии и спречување на конфликти во сите области на живеење. Во развојот на водостопанството и водостопанската инфраструктура мора да се запази концептот на одржлив развој кој е насоченкон рационално користење на водата. Стратегијата за користење и развој на водостопанството е условена од фактот дека Републиката е сиромашна со вода. Колку водите во одреден простор може да се сметаат за „воден ресурс” зависи од можноста за нивно искористување, односно од можноста за реализирање на водостопански решенија со кои водите ќе се искористат за покривање на потребите од вода за населението, земјоделството, индустријата и за заштитата на живиот свет.

Со Просторниот план на Република Македонија на територијата на Републиката дефинирани се 15 водостопански подрачја (ВП): „Полог”, „Скопје”,

„Треска”, „Пчиња”, „Среден Вардар”, „Горна Брегалница”, „Средна и Долна Брегалница”, „Пелагонија”, „Средна и Долна Црна”, „Долен Вардар”, „Дојран”, „Струмичко Радовишко”, „Охридско - Струшко” и „Дебарско”.

Градот Куманово, Општина Куманово припаѓа на водостопанското подрачје „Пчиња” кое го опфаќа сливот на реката Пчиња од границата меѓу РСМакедонија и РСрбија до вливот во реката Вардар.

За целосно искористување на хидропотенцијалот на површинските водотеци во ВП „Пчиња” изградени се акумулациите Липково и Глажња на Липковска Река. Основна намена на акумулациите е наводнување на земјоделските површини, водоснабдување на населението, заштита од големи води и задржување на наноси.

За идниот период се предвидува изградба на акумулациите Слупчане на Слупчанска Река, Вакуф и Длабочица на Крива Река и акумулацијата Пчиња на река Пчиња.

При обезбедувањето на потребните количини на вода за градот, потребна е примена на мерки кои ќе овозможат квалитетно и економично водоснабдување, но истовремено и заштита на водите преку:

- Дефинирање на заштитни зони околу изворникот/изворниците за водоснабдување и режим на заштита во зоните;
- Синхронизирана изградба на водостопански објекти со кои ќе се овозможи повеќе корисници да се снабдуваат со квалитетна вода;
- Проширување на водоснабдителната мрежа согласно со ширење на градот;
- Рационално користење и примена на современи технички решенија во управувањето со водоснабдителниот систем.

Доколку за водоснабдување се користат подземни води динамиката на користењето мора да биде усогласена со барањето на долгорочна експлоатација. Експлоатацијата на подземните води да се базира на извршени хидрогеолошки испитувања со што ќе се дефинира нивниот квантитет, квалитет и режим на хранење.

Еден од основните приоритети во заштитата на животната средина е заштитата на квалитетот на површинските и подземните води. За таа цел потребна е изградба на сепарациски канализациски системи за прифаќање на отпадните води. За градот Куманово изградена е пречистителна станица за отпадни води во близина на селото Доброшане. За заштита на животната средина од загадување со отпадни води потребно е:

- Изградба на сепарациски канализациски систем во границите на планскиот опфат на градот;
- Да се обезбеди мониторинг на веќе пречистените отпадни води пред да бидат испуштени во реципиентот.

Доколку во границите на планскиот опфат на градот постојат стопански капацитети кои од технолошкиот процес испуштаат отпадни води кои поради својот квалитет може да го оневозможат функционирањето на пречистителната станица или да предизвикаат проблеми во функционирањето на канализациската мрежа во градот, стопанскиот субјект мора да изврши предтретман на отпадните води пред да ги испушти во канализациската мрежа.

Низ градот течат Кумановска Река и нејзини притоки (Бедињска Вода, Коњарска Река, Василевска Чешма и др.) за кои е потребно да се изврши регулација и да се обезбеди заштитен појас согласно Законот за води.

За наводнување на обработливите површини во ВП „Пчиња” изградени се системи за наводнување кои покриваат површина од 9.961 ha. За планскиот период се предвидува во ВП „Пчиња” да се наводнуваат вкупно 12.468 ha.

При изработка на планската документација за Градот површините за сите содржини теба да се барат исклучиво на површини од послаби бонитетни класи. Приоритет е заштитата на земјоделското земјиште и ограничување на неговата трансформација во градежно земјиште.

Енергетика и енергетска инфраструктура

Од аспект на **енергетиката и енергетската инфраструктура** со Просторниот план на Република Македонија се дефинираат состојбите, потребите и начините на задоволување на потрошувачката на разните видови на енергија во РСМакедонија. При тоа приоритет се дава на намалување на увозната зависност на енергенти и енергија, односно задоволување на потрошувачката со домашно производство.

Според статистичките податоци последниве години во РСМакедонија над 30% од потрошената електрична енергија е од увозно потекло за што се одвојуваат големи девизни средства. Зголемената потрошувачка на енергетски горива ја наметнува потребата од подобрувањето на енергетската ефикасност. Европската регулатива “Европа 2020” за паметен, одржлив и сеопфатен развој предвидува мерки за намалување на емисиите на издувни гасови, зголемување на користењето на обновливи извори на енергија и зголемување на енергетската ефикасност. Имплементирањето на овие мерки, ќе придонесе за подобра односно поквалитетна иднина за следните генерации, отворање на нови работни места, а истовремено се обезбедуваат услови за одржлив развој. Со рационално искористување на енергетските извори им се овозможува на идните генерации да имаат ресурси за сопствен раст и развој.

Размената на електрична енергија помеѓу балканските електро-енергетски системи (чии земји најчесто се увозници) е многу значајен фактор за натамошниот развој. Електроенергетските системи на балканските земји треба да бидат поврзани со конективни водови кои што нема да преставуваат тесно грло во трансмисија на потребните количини на електрична моќност. РСМакедонија досега има 400 kV конективни водови со Грција (кон Солун и Лерин) и Косово (Косово-Б) и кон Бугарија (Црвена Могила), а во план е градбата на вод кон Албанија. Планираната, со Просторниот план на РМ, траса на водот од Скопје5 кон Србија е сменета и изграден е водот Штип-Србија.

Во планскиот опфат на ГУП Куманово лоцирани се две трафостаници 110kV Куманово-1 и Куманово-2 како и дел од трасите на приклучните преносни далноводи Скопје1-Куманово1-Пробиштип и Рафинерија-Куманово2-Куманово1 заради што при натамошната изработка на урбанистичката и проектна документација треба да се почитуваат: “Законот за енергетика” (Службен весник на РМ, број 96/2018, членови 203 и 204), "Правилник за изградба на надземни електроенергетски водови со номинален напон од 1kV до 400kV" (Службен лист на РМ бр.25/2019 год.) и “Мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија”.

Гасовод

Природниот гас, со сегашната потрошувачка, малку е застапен во енергетскиот сектор во РСМакедонија. Со негова зголемена употреба се воведува еколошки поприфатливо гориво кое со својот хемиски состав и висока калорична моќ, претставува одлична замена за нафтата, нејзините деривати,

јагленот и другите цврсти и течни горива. Природниот гас испушта помалку штетни материи во однос на другите енергенти, заради што аерозагадувањето е сведено на минимум.

Изградениот крак Жидилово-Скопје е дел од меѓународниот транзитен гасоводен систем Русија-Романија-Бугарија-СМакедонија. Се планира во идниот период доизградба на гасоводната мрежа во РСМакедонија и поврзување со мрежите на соседните држави што ќе овозможи зголемување на сигурноста во снабдувањето на сите региони во РСМакедонија, но и урамнотежување на потрошувачката во текот на целата година.

Изградениот крак на гасоводот, приклучок за Куманово минува низ планскиот опфат на ГУП Куманово заради што при натамошната изработка на урбанистичката и проектна документација треба да се почитуваат позитивните закони и правилници.

Население

Утврдувањето на концептот на просторната организација, уредувањето и користењето на територијата на Републиката, а во контекст на тоа и стопанската структура, зависи од развојот, структурните промени и просторната дистрибуција на **населението**.

Врз основа на прогноза за бројот, структурата, темпото на растежот, критериумите за разместување и подвижноста, треба да се покаже просторно-временската компонента на остварување на идната организација и уредување преку демографскиот аспект.

Демографските проекции, кои на планирањето му даваат нова димензија, покажуваат или треба да покажат, како во иднина ќе се формира населението, неговиот работен контингент (работна сила) и домаќинствата и како треба да придонесат кон сестрано согледување на идната состојба на населението како производен дел, потрошувач и управувач - креатор.

Тргнувајќи од определбата дека **популациската политика преку систем на мерки и активности** треба да влијае врз природниот прираст, се оценува дека за обезбедување на плански развој и излез од состојбата на неразвиеност се наметнува водењето активна популациска политика во согласност со можностите на социо-економски развој на Републиката. Во овие рамки треба да се води единствена популациска политика со диференциран пристап и мерки по одделни подрачја, со цел да се постигне **оптимализација во користењето на просторот и ресурсите,** хуманизација на условите за семејниот и општествениот живот на населението, намалување на миграциите, како и создавање на услови за порамномерен регионален развој на Републиката.

Според податоците од Пописот на населението, домаќинствата и становите спроведен во 2002 год. вкупниот број на жители во општината Куманово на чиј простор се наоѓа предметната локација, изнесува 105.484 жители, од кои 37.3% претставува расположива работна сила значаен потенцијал за идниот развој на овој крај.

Како демографска рамка, населението е значајна категорија која треба да се има во предвид при апроксимацијата на потенцијалните работни ресурси и потенцијалните потрошувачи и корисници на сите видови услуги.

Урбанизација и мрежа на населби

Основните цели во развојот на процесот на **урбанизација и оформувањето на мрежата** на населени места се однесуваат на:

- создавање услови за непречено вршење на основните човекови активности (функции), обезбедување висок степен на заштита на животната средина и запазување на принципите на одржлив развој;
- децентрализиран, рамномерно територијално распределен развој со вклучување на принципите на полицентричност и хиерархичност;
- усогласување на динамиката на процесот на просторната прераспределба на населението со динамиката на стопанскиот развој;
- намален интензитет на популациска концентрација во урбаните населби и повисок степен на усогласеност со динамиката на стопанскиот развој на државата;
- зголемување на степенот на екипираност на општинските центри со функции и дејности од доменот на јавните функции, услугите и инфраструктурата;
- стимулирање на развојот на недоволно развиените и депопулираните подрачја;
- рамномерен и воедначен просторен развој на населените места;
- оптимална функционална екипираност усогласена со идните потреби на корисниците;
- создавање на поповолни услови за развој на градските населби, посебно на оние градови кои ќе придонесат кон воедначување на ефектите на процесот на урбанизацијата и рамномерна дисперзија во просторот на Републиката;
- интензивирање на развојот на градовите кои ќе имаат улога да ја амортизираат високата стапка на популациската и функционалната поларизација во просторниот опфат на републичкиот центар;
- развој и екипирање на градските населби согласно предвиденото место и улога во системот на централните населби;
- развој на градските населби кои би имале непосредно стимулативно влијание врз економскиот и демографскиот подем на пограничните и недоволно развиените простори;
- интензивирање на развојот на населбите во приградските зони врз квалитативно нова основа, непосредно ефикасно поврзани со градската населба;
- ефикасно и рационално меѓусебно комуникациско поврзување на системот на центри посебно помеѓу соседните градови и регионални центри;
- интензивирање на функционалните врски во доменот на стопанството и услугите помеѓу соседните градски центри со координирано, заедничко организирање на активностите.

Концептот на просторниот развој на Република Северна Македонија темелен врз принципите и развојните цели на урбанизацијата непосредно ја дефинира структурата и основните атрибути на мрежата на централните населби. Согласно претходно утврдената хиерархиска структура и положба во просторот, дефинирана е содржина на функции и активности, насоки и интензитет на меѓусебната поврзаност во мрежата на централните населби.

На територијата на Република Северна Македонија, и во рамки на за таа цел дефинираните просторни сегменти, мрежата на централните населби е составена од следните нивоа:

- центар на државата - центар на државно ниво со меѓународно влијание;
- центар на макрорегион - центар на макрорегионално - надрегионално ниво;
- **центар на мезорегион** - центар на средно - регионално ниво;
- центар на микрорегион - центар на субрегионално ниво.

Согласно хиерархиската мрежа на населби и дефинираниот централитет во ППРМ, градот Куманово, спаѓа во категоријата на центри на мезорегион, со популациска големина 30.000 жители и повеќе. Оваа категорија на населби потребно е да имаат поголема застапеност на јавни функции, функции на општествен стандард и услуги на регионално ниво, концентрација на производни и и стопански капацитети со гравитациско влијание на седум и повеќе општини.

Определбите на Просторниот план на Република Македонија од аспект на урбанизација се однесуваат на:

- **дестимулација на проширувањето на градското градежно земјиште, а преку воведување на посебни мерки стимулирање на порационално и поефикасно искористување на постојната ангажирана површина;**
- **стимулирање на изградба во постојните граници на градското градежно земјиште, преку примена на еколошки и економски мерки и планерски нормативи и стандарди;**
- респектирање и обновување на идентитетот на градските населби и квалитативно подобрување на условите за живеење и работа преку: оптимализација на густините во станбените и работните зони, респектирање на постојната урбанистичко-архитектонска матрица, интерполирање на неопходни содржини кои не се во колизија со основните функции, екипирање со елементи на комуналната инфраструктура, зголемување на зелените површини и елиминирање на колизионите фактори.

Организацијата на територијата на Републиката на просторно-функционални единици има за цел да овозможи:

- рационална организација и оптимална усогласеност на јавните функции со потребите и интересите на локалната самоуправа;
- рационализација на процесот на управувањето;
- ефикасно задоволување на секојдневните потреби на населението;
- ефикасно планирање и реализација на активностите, усогласување и координација на програмите на локално ниво.

На територијата на Републиката, во рамките на концептот на просторно-функционалното разграничување, определени се вкупно 15 функционални единици со ист број функционални центри. Центрите на просторно-функционалните единици претставуваат населби со различен степен на централитет и број на жители во опфатот.

Просторно-функционални единици - 2020 год.

Ред. бр.	Просторно-функционална единица	Жители	Уч. во вк.%
1.	СКОПЈЕ: Центар, Карпош, Г. Баба, К. Вода, Чаир, Ѓ. Петров, Сарај, Чучер-Сандево, Арачиново, Илинден, Петровец, Студеничани, Зелениково, Ш. Оризари, Сопиште, Кондово	614.400	27.6
2..	БИТОЛА: Битола, Ресен, Д. Хисар, Сопотница, Добрушево, Старавина, Бач, Кукуречани, Цапари, Могила, Новаци, Бистрица	155.300	7.0

3.	ВЕЛЕС: Велес, Градско, Извор, Богомила, Чашка	76.200	3.4
4.	ГЕВГЕЛИЈА: Богданци, Валандово, Стар Дојран, Миравци	54.300	2.4
5.	ГОСТИВАР: Гостивар, Маврови Анови, Србиново, Вруток, Долна Бањица, Чегране, Врапчиште, Полошко	113.800	5.1
6.	КАВАДАРЦИ: Кавадарци, Демир Капија, Росоман, Конопиште	73.200	3.3
7.	КИЧЕВО: Кичево, М. Брод, Пласница, Самоков, Осломеј, Другово, Зајас, Вранештица	93.400	4.2
8.	КОЧАНИ: Кочани, Делчево, Виница, Македонска Каменица, Зрновци, Блатец, Оризари, Облешево, Чешиново	97.900	4.4
9.	**КУМАНОВО: Куманово, Крива Паланка, Кратово, Орашац, Липково, С. Нагоричане, Клечевце, Ранковце**	**186.900**	**8.5**
10.	ОХРИД: Охрид, Струга, Косел, Белчишта, Мешеишта, Делогожди, Велешта, Вевчани, Лабуништа, Луково	174.300	7.8
11.	ПРИЛЕП: Прилеп, Крушево, Витолиште, Тополчани, Долнени, Кривогаштани, Житоше	119.200	5.4
12.	СТРУМИЦА: Струмица, Берово, Пехчево, Ново Село, Муртино, Босилово, Куклиш, Василево; Радовиш, Подареш, Конче	144.600	6.5
13.	ТЕТОВО: Тетово, Боговиње, Камењане, Брвеница, Желино, Шипковица, Џепчиште, Јегуновце, Теарце, Вратница	203.000	9.1
14.	ШТИП: Штип, С. Николе, Пробиштип, Злетово, Карбинци, Лозово	116.650	5.2
15.	ДЕБАР: Дебар, Ростуше, Центар Жупа	18.870	0.8

Домување

Во Просторниот план на Република Северна Македонија, функцијата домување е детерминирана како една од основните функции во населбите, најголем потрошувач и корисник на просторот, основна содржина на населбите и основен елемент на просторното и урбанистичко планирање. Домувањето општо, а станбената изградба посебно е битна компонента на социјалниот и општествениот развој, организација и уредување на просторот и подигнување на животниот стандард на населението.

Основните цели на домувањето се во функција на оптимална проекција на станбениот простор, а се однесуваат на:

- обезбедување стан за секое семејство;
- подигнување на стандардот на домување во поглед на површина, број на соби, градежни карактеристики и комунална опременост на становите;
- изградба на адекватна инфраструктура во функција на поквалитетен стандард на домување;
- асеизмичка градба на станови;
- замена на субстандардните станови со нови;
- обнова, реконструкција и ревитализација на стариот станбен фонд, заради подобрување на условите за домување и подигнување на квалитетот на станбениот фонд;
- организирање на становите како хумани простори со соодветни придружни објекти за деца и возрасни;
- постигнување порамномерна станбена изградба;
- либерализација на станбениот пазар;
- изградба на социјални станови;

- обезбедување поволни финансиски услови за решавање на станбениот проблем, преку одобрување на поволни кредитни услови за станбена изградба;
- дефинирање на критериуми за надминување на појавата на бесправна градба.

При проекција на потребниот станбен фонд за потребите на изработка на **Услови за планирање на просторот наменети за изработка на Генерален урбанистички план на Град Куманово, Општина Куманово** треба да се обрне внимание особено на:

- потребата за нов станбен фонд по основ на порастот на бројот на жителите и намалување на просечниот број членови на домаќинства,
- потребата за замена на субстандардниот станбен фонд,
- потребите кои произлегуваат од станбениот стандард и културата на домувањето и друго.

Основна определба во политиката на станбената изградба во **Куманово** во планираниот период треба да биде реализација на зацртаните цели на концепцијата на домувањето во зависност од потребите и економските можности.

Проекцијата на потребниот станбен простор за **Куманово** во планскиот период треба да се заснива на нормативите зацртани во ППРМ и тоа: 20-25 m^2/жител станбена површина, 40-80 m^2/стан (оптимална големина), 100% опременост на станот со инсталации и потполно елиминирање, односно замена на субстандардниот станбен фонд.

Врз основа на предвидените демографски показатели кои се однесуваат на порастот на бројот на домаќинства во планскиот период, намалување на просечната големина на домаќинствата, механичкиот прилив и другите параметри кои треба да се задоволат, во Просторниот план е дадена проекција на станбените потреби за сите општини во Републиката.

	Општина Куманово
Станбен суфицит	1813
станови кои се задржуваат	22370
субстандардни станови	3022
домаќинства во 2020г	29180
нови станови по основ пораст на население	5601
нови станови по основ отклонување на дефицит	0
вкупно нови станови во 2020г	8623
вкупно станови во 2020г	**30993**

* Проекција на станбените потреби до 2020 год. согласно ППРМ

Иако овие податоци се презентирани за **Општина Куманово** тие може да се користат како ориентациона рамка за потребите на изработката на **Услови за планирање на просторот наменети за изработка на Генерален урбанистички план на град Куманово, Општина Куманово.**

Во експертните елаборати кои се составен дел на ППРМ се евидентирани локалитети со бесправна градба на територијата на целата Република.

Бесправната градба предизвикува бројни последици во просторот меѓу кои најмаркантни се:

- узурпација на земјоделските површини,
- уништување и деградација на природните вредности,
- изградба на објекти на површини од јавен интерес,
- создавање на нехигиенски населби,
- концентрација на населението без социјална инфраструктура.

За сузбивање на бесправната градба донесена е соодветна законска регулатива со што се уредуваат условите, начинот и постапката за евидентирање, утврдување на правен статус и третман на бесправно изградените објекти: Закон за постапување со бесправно изградени објекти (“Службен весник на РМ” бр.23/11), Законот за изменување и дополнување на Законот за постапување со бесправно изградени објекти (“Службен весник на РМ” бр. 54/11, 155/12, 72/13, 44/14, 115/14,199/14, 124/15, 129/15, 217/15, 31/16, 190/17), како и стандардите според кои се вклопуваат бесправните објекти во урбанистичко планската документација, утврдени со Правилникот за стандарди за вклопување на бесправни објекти во урбанистичко планска документација (“Службен весник на РМ” бр.56/11).

Јавни функции

Организацијата на јавните функции, согласно планираната мрежа на населби, поаѓа од постојната мрежа на јавните функции во регионот под претпоставка дека идниот развој на истите ќе се развива во согласност со економските, институционалните и други промени во него.

Организирање на мрежата на јавните функции овозможува:

- достапност на функциите до сите граѓани во регионот;
- воедначен квалитет на пружените услуги;
- прилагоденост на програмата на јавните служби на локалните карактеристики како и можност за избор на модалитет и вид на услуга.

Целите за развој на јавните функции по дејности се следни

Основно образование:

- по можност во секое населено место да има основни училишта или во непосредна околина, со организиран превоз со училишни автобуси;
- изградба на нови и реконструкција на стари училишни објекти во согласност со современите педагошки и хигиенски барања како и обезбедување оптимален училишен простор според современите стандарди и нормативи;
- целосна опафатеност на децата на возраст од 7-14 год во училиштата.

Средно образование:

- обезбедување целосен опфат на младината од средно училишна возраст;
- перманентно обезбедување на материјална подлога во смисол на развивање на порамномерна мрежа на средни училишта достапни за поголемиот број на населени места;
- изградба и реконструкција на објекти согласно современите педагошки и хигиенски барања и обезбедување оптимален училишен простор според

современите стандарди и наведените цели (за објектот и дворното место);
- усогласување на програмските содржини со потребите на стопанството и нестопанските дејности, засновани на современата педагошка наука и практика со нагласена општо - образовна и воспитна димензија.

Високо образование

- капацитетите на високо-училишните установи и нивната просторна разместеност дефинирани се со постојните објекти и комплекси, а профилите ќе се редифинираат согласно потребите на стопанството и нестопанските дејности, во таа смисла што насочувањето треба да се одвива во правец на обезбедување на високо-стручни кадри за насочени области и гранки на развојот;
- усогласување на развојот на високо-училишните институции со очекуваната забрзана социјална, економска, културна и друга развојна тенденција на населението.

Образование за возрасни

- перманентно стручно образование на возрасните, усовршување, квалификација и специјализација на кадрите;
- оспособување, усовршување, преквалификација на работниците.

Здравство:

- порамномерен развој и намалување на разликите на развиеност на основната здравствена заштита помеѓу урбаната градска и руралната средина;
- подобрување на просторната организација на здравствените служби (функции, капацитети, елементи) во смисол на интегрираност и рационалност во задоволување на потребите на населението;
- зголемување на фондот на постели и подобрување на структурата на здравствените работници.

Социјална заштита:

- понатамошен се порамномерен развој на организациите за социјална заштита и организациите за згрижување и воспитание на децата и нивно поттикнување, од кои дел, во пазарните услови на стопанисување, ќе може да се формираат и како приватни институции согласно потребите на населението;
- поразвиени капацитети и мрежа на детски установи (јасли, комбинирани детски установи и сл.);
- опфатеност на децата на предучилишна возраст до 70% во предучилишни установи, со целодневно или полудневно боравење;
- за заштита на здравјето на старите лица да се организираат специфични видови на заштита (сместување, исхрана, домашна нега и други лекувања, патронажни посети и сл.).

Култура:

- очекуваниот динамичен развој произлегува од основните социо-економски трансформации, при што во услови на пазарниот начин на

стопанисување треба да се овозможат значително поголеми можности на барање на повисоки форми на културно живеење;
- во планскиот период, акцент треба да се даде врз забрзаниот културен развој на населените места вон градовите, посебно во новоформираните центри на новите општини.

Физичка култура:

- обезбедување на простори, капацитети и објекти од областа на физичката култура и нивна рамномерна и рационална просторна разместеност;
- проширување на мрежата на објекти на ниво на градот, во установите за дневен престој и училиштата, согласно оптималните стандарди од оваа област.

Во рамките на планирана мрежа на јавните служби во Куманово, покрај економските показатели, неопходно е да се вклучат и соодветни показатели на достапноста на услугите за граѓаните, како што се:
- сообраќајна достапност, информатичка достапност (телефон, телефакс и сл.) со можност за дневни контакти на поголеми дистанци како една од причините за урбаната концентрација, развој на комплементарни содржини за одделни дејности (домови, пансиони, стационари, кујни и сл.) и усогласено работно време на одделни јавни дејности според потребите на граѓаните;
- утврдување на обврзувачки стандарди и норми за одделни јавни дејности, со цел да се обезбедат обврзувачки, минимални услови за задоволување на потребите.

Препораката за организација на јавните функции, согласно планираната мрежа на населби, поаѓа од постојната мрежа на јавните функции под претпоставка дека идниот развој на овие функции ќе се развива во согласност со економските, институционални и други промени кои се во тек.

Согласно хиерархиската мрежа на населби и дефинираниот централитет во ППРМ, градот **Куманово** е категоризиран како **општински центар и центар на мезорегион** со популациска големина над 30.000 жители. Ваквата позиција на Куманово во системот на населби во Републиката ги предвидува следното ниво на јавни функции:

Образование:

- основно (деветолетка), кое е задолжително за сите населби;
- средно образование измени и дополнувања на Законот за средно образование (Сл. весник бр.49 од 2007 год член.1), кое е задолжително за општинските центри и по потреба во некоја од руралните општински центри;
- високо образование може да се предвиди доколку постојат економски оправданости и интерес на заедницата, за што би тебало да се направат дополнителни истражувања;
- организирање на комплементарни функции, а тоа се ученички и студентски домови кои не се задолжителни, но се пожелни, доколку постои интерес и економска основа за нивно организирање.

Здравствена заштита:

- од примарна здравствена заштита задолжителни се здравствен дом, медицински центар, вонблоковски стационар во општинскиот центар и аптеките како комплементарни служби;
- од секундарната здравствена заштита задолжителни се општите болници, заводи за здравствена заштита а ако постои интерес и економска основа може да се предвидат и специјални болници и центри за рехабилитација.

Култура:

- библиотеки, музеи, архиви, дом на култура, галерии и изложбени простори, сценско-музички дејности, заводи за заштита на споменици на културата и некакви институции од информатичката дејност;
- сите горе наведени, може да се организираат како потреби на општинскиот центар.

Физичка култура:

- различни отворени, уредени простори, погодни за организирање на разни спортски активности, опремени со уредени санитарни простори и со соодветен режим на користење,
- покриени објекти за спорт и рекреација со соодветни санитарни уреди и режим на одржување и користење (базени, тениски игралишта, вежбалници и сали за гимнастика), доколку постои интерес и економски основ;
- доколку постои интерес и економска основа во **Куманово**, како седиште на општина и центар на мезорегион, може да се организираат и помали спортско-рекреативни центри со мултинаменски карактер, па дури и такви кои ќе задоволуваат стандарди за сојузни и меѓународни натпревари.

Основни нормативи и стандарди кои треба да се почитуваат при предвидување на јавните функции во **Куманово** се:

За образование:

- за одредување на површината на училишниот објект потребно е минимум 7 m^2 по ученик и минимум 20 m^2 по ученик за комплексот на училиштето;
- за одредување на површината на училишниот објект за средно образование потребно е минимум 8 – 10 m^2 по ученик и минимум 25 m^2 по ученик за комплексот на училиштето;
- за одредување на површината на објектот за високо образование потребно е минимум 8 – 10 m^2 по студент и минимум 30 m^2 по студент за комплексот.

За здравство:

- гравитациско подрачје на здравствените станици и мобилна здравствена служба да е до 1000 m. Во однос на бројот на лекари потребно е да се обезбедат на 1000 жители просечно 2 лекари;
- да се обезбеди мин. 6 лежаи на 1000 жители; мин. 8m^2 по болнички лежај од површината на објектот и мин 80 m^2 по лежај на парцелата за здравствениот објект (болници).

За социјална заштита:

- за објектите од социјален карактер (за деца без родители и за стари лица) се планираат по 3 места / 1000 жители со мин. 15 m^2 на површина на објектот по корисник и мин 30 m^2 на комплексот по корисник;
- за организации за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст се планираат по 9 m^2 /дете од бруто површина на објектот. Од површината на парцелата се планира по мин 30 m^2 по корисник за детски јасли и 35 m^2 по корисник за детска градинка.

За култура:

- за библиотеките се планира мин. 100 m^2 / 1000 жители. За театрите на 1000 жители се планираат 20 места, односно треба да се обезбедат по 7 m^2 за едно место од објектот. За кино на 1000 жители се предвидува 50 места: односно се предвидува мин 3 m^2 по гледач.

За физичка култура:

- за објектите од спорт и рекреација се предвидува мин 2 m^2 по жител за игралишта за деца и 2 m^2 по жител за спортски терени, од површината на парцелата.

Индустрија

Развојот и просторната разместеност на индустријата претставува значаен фактор за поттикнување на развојот на вкупната економија и модернизација на другите области од економскиот и општествениот живот. Ефикасното и успешно спроведување на насоките и определбите за поттикнување на развојот на индустриските дејности и нивно рационално разместување во просторот ги детерминираат позитивните промени и во другите сегменти на економијата: пораст на вработеноста, зголемување на бруто домашниот производ, подобрување на животниот стандард и др.

Врз основа на сознанијата и определбите на "Националната стратегија за економски развој на Република Македонија" (МАНУ, 1997), како и врз основа на досегашниот развој, а особено концептот на одржлив развој, основните насоки и стратешки определби на долгорочниот развој на индустријата се следните: технолошко преструктурирање, извозна ориентација на водечките сектори и гранки; **пошироко воведување и развој на еколошки-просторно прифатливо индустриско производство со развој на штедливи технологии (во однос на природните ресурси, енергијата и горивото и работната сила) и (или) малоотпадни (безотпадни) технологии**; зголемување на ефикасноста на производството; почитување на инвестиционите критериуми врз база на континуирано планирање и прифаќање на пазарните критериуми на стопанисување; стратегија на разместеност на индустриските капацитети која ја респектира просторната структура на факторите на разместеноста, рационалниот распоред на материјалните производствени фондови, од аспект на вкупниот простор на Републиката и потребите од комплексен развој на одделни територијални единици; развој на малите претпријатија, заради остварување на концептот на децентрализираниот развој и разместеност на индустријата.

Развојот на индустријата во одделните општини, особено помалите, се очекува да се остварува со градба на мали, флексибилни капацитети и поголема застапеност меѓу другото и на агроиндустрискиот сектор.

Во планскиот период, индустриското производство се очекува да биде застапено во сите општини и да остварува растеж кој ќе придонесе за зголемување на вработувањето и подобрување на условите за живеење на граѓаните на поширокиот простор на земјата.

Доколку во рамки на анализираниот плански опфат се предвидат површини со производна намена, потребно е да бидат применети планските определби во областа на развојот на индустријата утврдени со Просторниот план на Република Македонија применувајќи ја соодветната законска регулатива.

Концепцијата за развој и разместеност на индустријата утврдена со Просторниот план на Република Македонија е поставена врз основа на повеќе цели и плански определби кои треба да се имаат во предвид доколку со ГУП-от се предвиди простор за градба на индустриски објекти:

- **вклучување на еколошките преференци во развојот на индустријата и нејзина алокација и разместување;**
- **развојот на индустријата во поголема мера да се потпира врз примената на достигнувањата на науката и на техничко-технолошкиот прогрес и иновации во технолошките процеси;**
- **технолошко преструктурирање, во склад со барањата за модернизација и реконструкција на индустријата;**
- **стратегија на развој на високите технологии усогласени со концепцијата на одржливиот развој: мала суровинска и енергетска интензивност, висока информативна и научна интензивност, високо учество на стручната работна сила, висока фрагментација на пазарот со специфични барања, високи вложувања во предконкурентни истражувања и сеопфатно влијание врз карактеристиките на голем број сегменти на социо-економскиот систем.**

Индустријата која е двигател на развојот на вкупната економија има значајно влијание врз квалитетот на животната средина. Во услови на усвоената развојна парадигма на "одржлив" развој, напорите треба да се насочат кон суштествени промени во стратегијата и политиката за развој и просторна алокација на индустриски гранки засновани на принципите на еколошка заштита. Според филозофијата на одржлив развој, економскиот односно индустрискиот развој и заштитата на животната средина прават единствен систем. Одржливиот развој претставува алтернатива за загрозените природни и создадени вредности и за градење на хумано општество и окружување. Разрешувањето на конфликтите во овој систем треба да почива на интеракција на релацијата простор и социо-економската компоненета на развојот.

Сообраќај и врски

Комуникациската мрежа на Република Северна Македонија, сочинета од повеќе комуникациски потсистеми, е етаблирана преку системот за сообраќај и врски врз чија основа, помеѓу другото, се темели и организацијата на просторот на државата. Комуникациските системи во Републиката, кои се од особено

значење за развојот на стопанските активности, се очекува да се подобруваат, унапредуваат и да се развиваат во две насоки на развој на комуникациите:

- екстерното поврзување на државата (стратешки коридори);
- интерното поврзување во државата (регионални и локални потреби).

Основа за *екстерното поврзување* на државата се дефинираните комуникациски коридори согласно меѓународните конвенции и препораки, што воедно се и основа за ориентација кон европските и балканските определби за економски и технолошки комуникации, што е од особено значење за извозот.

Основата за *интерното поврзување* во државата односно планирање и развој на патната мрежа на РС Македонија се базира на категоризација на патиштата, на стратешки дефинирани меѓународни коридори за патен сообраќај, на досега изградената европска патна мрежа-ТЕМ со "Е" ознака на патиштата, на досега изградената магистрална и регионална патна мрежа, како и на определбите од долгорочната стратегија за развој.

Мрежата на патишта "Е" ознака што ги дефинира меѓународните коридори за патен сообраќај низ Републиката се: **Е-65, Е-75, Е-850, Е-871**.

Според Просторниот план на Република Македонија, автопатската и магистрална патна мрежа релевантна за предметниот простор е:

- **Е-75** кој се поклопува со магистралниот пат М-1: (СР-Табановце-Куманово-Велес-Богородица-ГР) - Коридор за патен сообраќај во насока север-југ;
- **М-1** - (СР-Табановце-Куманово-Велес-Богородица-ГР);
- **М-4** - (АЛ-Ќафа Сан-Струга-Кичево-Скопје-Миладиновци-М-1).

Врз основа на **Одлуката за категоризација на државните патишта** („Службен весник на Република Македонија" број 133/11, 150/11 и 20/12) овој магистрален патен правец се преименува со ознаката:

- **А1** - (Граница со Србија-ГП Табановци-**Куманово**-Велес-Неготино-Демир Капија-Гевгелија-граница со Грција-ГП Богородица и делница Градско-Прилеп-врска со А3);
- **А2** - (Граница со Бугарија - ГП Деве Баир - Крива Паланка - Страцин - Романовце - Куманово - Миладиновце - обиколница Скопје - Тетово - Гостивар - Кичево - Требениште - Струга - граница со Албанија - ГП Ќафасан).

Во идната патна мрежа на Републиката, основните патни коридори ќе ги следат веќе традиционалните правци во насока север-југ (коридор 10), односно исток-запад (коридор 8), што се вкрстосуваат во просторот помеѓу градовите: Скопје, Куманово и Велес. На тој начин дел од магистралните патишта во Републиката ќе формираат три основни патни коридори, што треба да се изградат со технички и експлоатациони карактеристики компатибилни со системот на европските автопатишта (ТЕМ):

- север-југ: М-1 (Србија - Куманово - Велес - Гевгелија - Грција),
- исток-запад: М-2 и М-4 (Бугарија-Крива Паланка-Куманово-Скопје-Тетово-Струга-Албанија и крак Скопје - Србија),
- исток-запад: М-5 (Бугарија - Делчево - Кочани - Штип - Велес -Прилеп - Битола - Ресен - Охрид- Требништа - М4 (крак Битола -граница со Грција).

На автопатската и магистралната патна мрежа се надоврзуваат ***регионалните патишта***, што заедно со локалните категоризирани патишта ќе ја сочинуваат патната мрежа на Републиката.

Релевантните регионални патни правци за предметната локација, според Просторниот план на Република Македонија, влегуваат во групата на **регионални патишта "Р1"** и **"Р2"** и се со ознака:

- **Р2237** - (Куманово-врска со Р1204-Младо Нагоричане-врска со А2),
- **Р2133** - (Куманово-врска со А1 –Липково-Матејче-Никуштак-врска со Р1104),
- **Р1104** - (Скопје-врска со А2-обиколница Скопје-Арачиново-Куманово-врска со А1-граница со Р. Србија-ГП Сопот),
- **Р1204** - (Куманово-врска со А2-Свети Николе-Овче Поле-врска со А3-Кадрифаково-Штип-Софилари-врска со А4).

Динамиката за реализација на мрежата, што ќе овозможи целосно опслужување на Републиката, ќе биде во функција на сообраќајните потреби (очекуваниот обем на сообраќајот), потребите за интеграција во европскиот патен систем, како и економската моќ на државата, а трасите на меѓународните и магистралните патишта, задолжително ќе поминуваат надвор од населените места и се предлага да се решаваат со денивелирано вкрстосување со останатата патна мрежа.

При планирање да се почитува Законот за јавни патишта („Службен весник на Република Македонија” број 84/08, 52/09, 114/09, 124/10, 23/11, 53/11, 44/12, 168/12, 163/13, 187/13, 39/14, 42/14, 166/14, 44/15, 116/15, 150/15, 31/16, 71/16 и 163/16).

При планирање да се почитува заштитна зона на патот, согласно Законот за јавни патишта („Службен весник на Република Македонија” број 84/08, 52/09, 114/09, 124/10, 23/11, 53/11, 44/12, 168/12, 163/13, 187/13, 39/14, 42/14, 166/14, 44/15, 116/15, 150/15, 31/16, 71/16 и 163/16,152/15, 31/16 и 163/16).

Железнички сообраќај: Концепцијата за развој на **железничкиот систем** базира на потребата за модернизација и проширување на железницата во целина, како и поврзување на железничката мрежа на Републиката со соодветните мрежи на Република Бугарија и Република Албанија.

Железничката мрежа на Републиката, во планскиот период, треба да ја сочинуваат: магистрални железнички линии од меѓународен карактер, регионални линии и локални линии.

1. Магистрални железнички линии од меѓународен карактер:
   - СР- Табановце-Скопје-Гевгелија-ГР ..... 213,5 km
   - СР - Блаце-Скопје..... 31,7 km
   - СР -Кременица-Битола-Велес ..... 145,6 km
   - БГ -Крива Паланка-Куманово ..... 84,7 km
   - АЛ-Струга-Кичево-Скопје ..... 143,0 km

Покрај постојните врски Табановце и Блаце на север, односно Гевгелија и Кременица на југ, ќе се изврши и соодветно поврзување на исток кон Република Бугарија, односно на запад кон Република Албанија, со што ќе се овозможи целосно интегрирање на македонскиот железнички систем со соодветните системи на соседните држави.

Во планскиот период меѓудругото се очекува развој на интегралниот транспорт, односно техничко-технолошкото доопремување на Македонските

железници за извршување на задачите и за вклучување во меѓународниот сообраќај, што е во согласност со стратегијата на развојот на железничкиот сообраќај и со реалните можности на РС Македонија.

Според Просторниот план на Република Македонија, железничката мрежа релевантна за предметниот простор е во групата на магистрални железнички линии од меѓународен карактер:

- **СР- Табановце-Скопје-Гевгелија-ГР .....213,5 km**

При планирање на локацијата да се почитува **Законот за железничкиот систем** („Службен весник на Република Македонија" број 91/13-пречистен текст, 163/13, 42/14, 130/14, 152/15, 31/16, 178/16, 64/18) и **Законот за сигурност во железничкиот систем** („Службен весник на Република Македонија" број 48/10, 23/11, 53/11, 158/11, 137/13, 163/13, 42/14, 166/14, 147/15, 193/15, 31/16, 52/16, 63/16, 71/16) , 35/18, 64/18 и 22/20).

Воздушен сообраќај: Воздушните патишта во РС Македонија се интегрален дел од европската мрежа на воздушни коридори со ширина од 10 наутички милји во кои контролирано се одвиваат прелетите над територијата на државата.

Примарната аеродромска мрежа во Државата треба да ја сочинуваат вкупно 4 аеродроми за јавен воздушен сообраќај, и тоа во Скопје, Охрид, Струмица и Битола. Аеродромот во Скопје е оспособен за прием и опрема на интерконтинентални авиони, аеродромот во Охрид е реконструиран во повисока-II категорија, а новите аеродроми што се предвидуваат во Струмица и Битола се предвидени да бидат со доминантна намена за карго транспорт на стоки.

Секундарната аеродромска мрежа се предлага да ја сочинуваат сегашните 5 реконструирани и технички доопремени спортски аеродроми и вкупно 15 аеродроми за стопанска авијација, од кои 7 нови. Покрај тоа треба да се уредат и околу 20 терени за дополнителен развој на воздухопловниот спорт и туризам во согласност со меѓународните прописи за ваков вид на аеродроми.

Предметната локација влегува во **заштитната зона на спортски аеродром Куманово кој спаѓа во секундарната аеродромска мрежа. При изработка на планската документација од аспект на безебедноста на воздушниот сообраќај да се почитуваат важечките Законски и подзаконски акти кои ја допираат оваа област.**

Радиокомуникациска мрежа и антенски системи

Радиокомуникациска мрежа е јавна електронска комуникациска мрежа со која се обезбедува емитување, пренос или прием на знаци, сигнали, текст, слики и звуци или други содржини од каква било природа преку радиобранови. Основни елементи на примопредавателниот систем се: антените, антенските столбови, водови, засилувачи и друго.

Јавните електронски комуникациски мрежи треба да се планираат, поставуваат, градат, употребуваат и слично под услови утврдени со Законот за електронските комуникации, прописите донесени врз основа на него, прописите за просторно и урбанистичко планирање и градење, прописите за заштита на животната средина, нормативите, прописите и техничките спецификации содржани во препораките на Европската Унија.

Изложеноста на јавноста на нејонизирачко електромагнетно зрачење со пуштањето во работа на антенски систем не треба да ги надминува

вредностите пропишани со Упатството за гранични вредности при изложеност на нејонизирачко зрачење издадено од Меѓународна комисија за заштита од нејонизирачко зрачење (ICNIRP – International Commission on Non-Ionizig Radiation Protection). Агенцијата за електронски комуникации врши контрола со мерење на нејонизирачкото електромагнетно зрачење, со цел да ја утврди усогласеноста на антенските системи со граничните вредности.

Оператори на мобилната телефонија во Републиката се: М-Телеком, А1, Телекабел и Лајкамобајл. Тие во своите секојдневни развојни активности вршат:

- Квалитетно мрежно покривање со мобилен сигнал на:
  - региони, општини, населени места,
  - подрачја од јавен интерес (културно-историски, спортски, стопански, индустриски, погранични зони и др.),
  - сообраќајна и транспортна инфраструктура.
- Подготовка на проекти за развој на мрежата согласно постоечката инфраструктура на теренот.
- Усогласување на развојните планови со одделни институции на државата (министерства, управи и сл.).

Целиот овој регион, покриени е со сигнал на мобилна телефонија на мобилните оператори.

Кабелска електронска комуникациска мрежа

Кабелска електронска комуникациска мрежа се користи за дистрибуција на јавни електронски комуникациски услуги до крајниот корисник. Пристапниот дел на мрежата е изграден од кабли (од бакарни парици, коаксијални, хибридни коаксијално-оптички и/или оптички) и придружни дистрибутивни и изводни точки: канали, цевки, кабелски окна/шахти, надворешни ормари и др.

Јавната кабелска електронска комуникациска мрежа и придружните средства треба да се планираат, проектираат, поставуваат и градат на начин кој нема да ја попречува работата на другите електронски комуникациски мрежи и придружни средства, како ни обезбедувањето на другите електронски комуникациски услуги.

Изградбата на јавните електронски комуникациски мрежи и придружни средства треба да се обезбеди:

- заштита на човековото здравје и безбедност,
- заштита на работната и животната средина,
- заштита на просторот од непотребни интервенции,
- заштита на инфраструктурата на изградените јавни електронски комуникациски мрежи,
- унапредување на развојот и поттикнување на инвестиции во јавните електронски комуникациски мрежи со воведување на нови технологии и услуги, а особено со воведување на следни генерации на јавни електронски комуникациски мрежи.

АД “Македонски Телекомуникации” и останатите оператори за своите корисници обезбедуваат широк опсег на услуги како што се: говорни услуги (вклучувајќи услуги со додадена вредност), услуги за пренос на податоци, пристап до Интернет, мобилни комуникациони услуги, јавни говорници и др. Комуникациските услуги се обезбедуваат врз основа на добро воспоставената електронска комуникациска мрежа со примена на најсовремени технологии.

Телефонските корисници во ова подрачје во електронско комуникацис-киот сообраќај приклучени се преку телефонската централа во Куманово.

Операторите на јавна кабелска електронска комуникациска мрежа треба да обезбедат можност за широкопојасен пристап до услуги (broadband) со големи брзини на: 100% од домаќинствата покриени со мрежата на операторот со можност за пристап до јавната комуникациска мрежа со брзина на пренос од 30 Mbps и најмалку 50% од домаќинствата покриени со мрежата на операторот со можност за пристап до јавната комуникациска мрежа со брзина на пренос од 100 Mbps.

Низ планскиот опфат наменет за изработка на ГУП за Куманово минуваат оптички телефонски кабли за остварување на електронско комуникацискиот сообраќај кон Србија и Бугарија, заради што при изработка на урбанистичката и проектна документација треба да се почитуваат позитивните закони и правилници.

Заштита на животната средина

Анализата на влијанијата врз животната средина, како превентива, има за цел да ги идентификува можните проблеми, да ги рационализира трошоците и да направи оптимален избор на мерките за заштита на животната средина. За разлика од "пасивниот" пристап, со кој се применуваат заштитни мерки по настанатиот проблем, што претставува финансиско оптоварување на производителите, давачите на услуги и општеството во целост, превентивната заштита на животната средина се трансформира во елемент на развој и појдовна основа за глобалното управување со животната средина засновано на принципите на **одржливиот развој**. Одржувањето на континуитет во следењето на состојбите во медиумите и областите на животната средина, дава претстава за трендот на промени кои настанале во текот на подолг временски период на анализираното подрачје, како основа за планирање и предвидување на промените кои би можело да се очекуваат во животната средина во временската рамка на која се однесува планскиот документ.

За **реализација на системот на заштита на животната средина** при изработката на **Генерален урбанистички план на град Куманово, Општина Куманово** потребно е да се почитуваат следните цели:

- Утврдување на програмски индикатори и мониторинг за следење на здравствената состојба на населението во релација со квалитетот на животната средина;
- Создавање на инфраструктура којашто сеопфатно ќе ги поврзе загадувачите, субјектите на контрола и мониторинг, како и институциите во коишто се планира развојот, во законски определени рамки;
- Заштеда на енергијата преку производство на топлинска и електрична енергија од отпадните гасови од индустриски капацитети, користење на биогас и рециклирање како заштеда на суровини, природни ресурси и енергија, заштеда на водни ресурси преку глобално управување со водостопанските системи;
- Основа за управувањето со животната средина да биде сеопфатен мониторинг, воспоставување стандарди и мерки за заштита во зависност од капацитетот на подрачјето, усогласено со постојната законска регулатива.

Нарушувањето на природните процеси во животната средина се јавува како последица на нерационалното искористување на природните ресурси и животниот простор, преку: деградирање на почвените површини под дејство на природниот или антропогениот фактор; пренамена на земјоделско

земјиште со висока бонитетна класа за непродуктивни или помалку продуктивни цели; примена на застарени производствени технологии во индустријата и т.н.

Одредби за спроведување на Просторниот план на Република Македонија кои треба да се почитуваат при изработката на **Генерален урбанистички план на Град Куманово, Општина Куманово** се:

- Воспоставување и одржување на Катастар за животната средина;
- Интегрирано спречување и контрола на загадувањето во индустрискиот и енергетскиот сектор и зголемување на ефикасноста на системите за пречистување кај евидентираните загадувачи преку издавање на интегрирани еколошки дозволи;
- Управување со загадување од сообраќајот;
- Подобрување на квалитетот на површинските води со задолжителна изградба на станици за предтретман на индустриските отпадни води;
- Заштита на извориштата, бунарите и подземните води како потенцијал за водоснабдување со утврдување на заштитни зони;
- Рекултивација на деградирани површини, депонии за комунален цврст отпад и “диви” депонии во регионот;
- Заштита на шумите во подрачјата покрај урбаните зони.

Со цел да се обезбеди заштита и унапредување на животната средина при изработката на Генерален урбанистички план на град Куманово, Општина Куманово потребно е да се почитуваат одредбите пропишани во законската регулатива од областа на заштита на животната средина и подзаконските акти донесени врз нивна основа.

Мерки за заштита на животната средина кои треба да се превземат со цел да се обезбеди одржлив развој на анализираното подрачје со минимално негативно влијание врз медиумите и областите во животната средина:

- Да се внимава да не дојде до искористување на земјиштето на начин и обем со кој би се загрозиле неговите природни вредности;
- Да се следи и контролира присуството на загадувачки материи во воздухот со цел да се одржи квалитетот на воздухот во граници на дозволените нивоа на емисии;
- Да се предвидат соодветни технички зафати за пречистување на отпадните води и имплементација на технологии кои ќе овозможат нивно повторно искористување за истата или друга намена;
- Да се контролира квалитетот на пречистените отпадни води пред испуштање во најблискиот реципиент, со цел да се усогласат вредностите на концентрацијата на материите присутни во пречистената отпадна вода со пропишаните гранични вредности на максимално дозволените концентрации на материите присутни во реципиентот;
- Да се превземат активности за намалување на бучавата и вибрациите од опремата, со цел да се избегнат негативните ефекти од бучавата и да се почитуваат пропишаните гранични вредности за дозволено ниво на бучава во животната средина;
- Организирано управување со отпадот со цел да се минимизира негативното влијание врз животната средина, животот и здравјето на луѓето;
- Создавачот и/или поседувачот на отпадни материи и емисии ги сноси сите трошоци за санација на евентуално предизвиканите нарушувања во животната средина;

- Да се изведуваат енергетски ефикасни објекти и да се применуваат најдобри достапни технологии во процесот на производство.

Заштита на природното наследство

Од областа на **заштита на природата** *(природното наследство, природните реткости и биолошката и пределската разновидност)*, Генерален урбанистички план на град Куманово, Општина Куманово треба да се усогласи со Просторниот план на Република Македонија на тој начин што, врз основа на режимот за заштита, ќе се организира распоред на активности и изградба на објекти кои ќе се усогласат со барањата кои ги поставува одржливото користење на природата и современиот третман на заштитата.

Особено внимание при заштита на природата, треба да се посвети на начинот, видот и обемот на изградбата што се предвидува во заштитените простори за да се одбегнат или да се надминат судирите и колизиите со инкомпатабилните функции. За таа цел е неопходно почитување на следните принципи:

- Оптимална заштита на просторите со исклучителна вредност;
- Зачувување и обновување на постојната биолошка и пределска разновидност во состојба на природна рамнотежа;
- Обезбедување на одржливо користење на природното наследство во интерес на сегашниот и идниот развој, без значително оштетување на деловите на природата и со што помали нарушувања на природната рамнотежа;
- Спречување на штетните активности на физички и правни лица и нарушувања во природата како последица на технолошкиот развој и извршување на дејности, односно обезбедување на што поповолни услови за заштита и развој на природата;
- Рационална изградба на инфраструктурата;
- Концентрација и ограничување на изградбата;
- Правилен избор на соодветна локација.

Според Законот за заштита на природата („Службен весник на Република Македонија” број 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 39/16, 63/16 и 113/18) и Законот за животна средина („Службен весник на Република Македонија” број 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18) потребно е внесување на мерки за заштита на природата при планирањето и уредувањето на просторот кои треба строго да се почитуваат.

Согласно Студијата за заштита на природното наследство, изработена за потребите на Просторниот план на Република Македонија, на просторот кој е предмет на разработка на Генерален урбанистички план на град Куманово, Општина Куманово, нема регистрирано ниту евидентирано природно наследство.

При изработката на планската документација да се испита дали предметната локација се наоѓа во подрачје на значаен видов биодиверзитет и соодветно на добиените податоци да се превземат мерки за заштита.

Доколку при изработката на Генерален урбанистички план на град Куманово, Општина Куманово или при уредување на просторот се дојде до одредени нови сознанија за природно наследство кое би можело да биде

загрозено со урбанизацијата на овој простор, потребно е да се предвидат мерки за заштита на природното наследство:

- Утврдување на границите и означување на сите објекти кои би можеле да бидат предложени и прогласени како природно наследство;
- Забрана за вршење на какви било стопански активности кои не се во согласност со целите и мерките за заштита утврдени со правниот акт за прогласување на природното добро или Просторниот план за подрачје со специјална намена;
- Магистралната и останатата инфраструктура (надземна и подземна) да се води надвор од објектите со природни вредности, а при помали зафати потребно е нејзино естетско вклопување во природниот пејзаж;
- Воспоставување на мониторинг, перманентна контрола и надзор на објектите со природни вредности и преземање на стручни и управни постапки за санирање на негативните појави;
- Воспоставување на стручна соработка со соодветни институции во окружувањето;
- Почитување на начелата за заштита на природата согласно Законот за заштита на природата.

Заштита на културното наследство

Во своето милениумско постоење, човековата цивилизација од праисторијата до денес, на територијата на нашата држава, оставила значајни траги од вонредни културни, историски и уметнички вредности кои го потврдуваат постоењето, континуитетот и идентитетот на македонскиот народ на овие простори.

Просторниот аспект на недвижното културно наследство е предмет на анализа во корелација со долгорочната стратегија на економски, општествен и просторен развој, односно стратегија за зачувување и заштита на тоа наследство во услови на пазарно стопанство.

Републичкиот завод за заштита на спомениците на културата, за потребите на Просторниот план на Републиката, изготви Експертен елаборат за заштита на недвижното културно наследство во кој е даден Инвентар на недвижното културно наследство од посебно значење.

Инвентарот содржи список на регистрирани и евидентирани недвижни културни добра, што подразбира список на недвижните предмети со утврдено својство споменик на културата, односно на недвижните предмети за кои основано се претпоставува дека имаат споменично својство. Тоа се: археолошки локалитети, цркви, манастири, џамии, бањи, безистени, кули, саат кули, турбиња, мавзолеи, конаци, мостови, згради, куќи, стари чаршии, стари градски јадра и други споменици со нивните имиња, локации, блиските населени места, период на настанување и општините во кои се наоѓаат спомениците.

Согласно постоечката законска регулатива, видови на недвижно културно наследство се: споменици, споменични целини и културни предели.

На подрачјето на катастарската општина Куманово има регистрирани недвижни споменици на културата (Експертен елаборат):

1. *Куќа на Дане Цеков, ул.” Моша Пијаде“ бр.138, Куманово, 20 век;*
2. *Куќа на Христијан Тодоровски-Карпош, ул.“Први Мај“ бр.15 , Куманово, 20 век;*
3. *Спомен костурница, Куманово, 20 век;*

4. *Спомен костурница (Зебрњак), Куманово, 20 век;*
5. *Споменик на Револуцијата, Куманово, 20 век;*
6. *Црковен комплекс Св.Никола, ул."Димитар Влахов" бр.40, Куманово, 19 век.*

На подрачјето на катастарската општина која е предмет на анализа има евидентирани недвижни споменици на културата (Експертен елаборат):

7. *Археолошки локалитет "Куманово", Куманово, железно време;*
8. *Спомен куќа на Трајко Илиевски, Куманово, 20 век;*
9. *Споменк посветен на авијатичари, Куманово, 20 век;*
10. *Споменк посветен на формирање на Првиот кумановски одред, Куманово, 20 век;*
11. *Татар Синан Бег Џамија, Куманово, 1520/1530 год.;*
12. *Црква Света Тројца, Куманово.*

Во Археолошката карта на Република Македонија[1], која ги проучува предисториските и историските слоеви на човековата егзистенција, од најстарите времиња до доцниот среден век, на анализираното подрачје на катастарската општина, евидентирани е археолошкиот локалитет:

- КО Куманово - *Бел Брег,* некропола од железно време, лоцирана на 7 km југоисточно од градот, на десната страна на патот за Кумановска Бања; *Куманово,* осамен наод од римско време (вотивен рељеф од мермер на кој е претставен Тракиски коњаник); *Куманово,* осамен наод од римско време, ара со посвета на Јупитер Долихен.

Според Просторниот план на Република Македонија, најголем број на цели се однесуваат на третманот и заштитата на културното наследство во плановите од пониско ниво.

При изработка на планска документација од пониско ниво, да се утврди точната позиција на утврдените *локалитети со културно наследство* и во таа смисла да се применат плански мерки за заштита на недвижното наследство:

- задолжителен третман на недвижното културно наследство во процесот на изработката на просторните и урбанистичките планови од пониско ниво заради обезбедување на плански услови за нивна заштита, остварување на нивната културна функција, просторна интеграција и активно користење на спомениците на културата за соодветна намена, во туристичкото стопанство, во малото стопанство и услугите, како и во вкупниот развој на државата;
- планирање на реконструкција, ревитализација и конзервација на најзначајните споменички целини и објекти и организација и уредување на контактниот, околниот споменичен простор заради зачувување на нивната културно - историска димензија и нивна соодветна презентација;
- измена и дополнување на просторните и урбанистичките планови заради усогласување од аспект на заштитата на недвижното културно наследство.

Културното недвижно наследство во просторните и урбанистички планови треба да се третира на начин кој ќе обезбеди негово успешно вклопување во просторното и организационо ткиво на градовите и населените места или пошироките подрачја и потенцирање на неговите градежни, обликовни и естетски вредности.

[1] МАНУ Скопје, 1996 г.

Туризам и организација на туристички простори

Туризмот и угостителството со својата основна функција-прифаќање, сместување и истовремено задоволување на голем број разновидни барања и желби на туристите, влијае врз вкупната економија и развојот на одредена средина, а исто така има изразено влијание и врз просторот во кој ја извршува својата дејност. Туризмот со своето мултиплицирано влијание во процесот на стопанисување, посредно и непосредно, ги вклучува и другите гранки и дејности во вкупната понуда на туристичкиот пазар. Ова пред сé, се однесува на угостителството, трговијата, сообраќајот, занаетчиството, здравството и на разни други видови услуги. Исто така, преку туризмот се нудат и се продаваат нематеријални вредности, како што се: разни информации, обичаи, фолклор, забава, спортско-рекреативни активности и слично.

Врз основа на комплексно согледаните природни и создадени услови и ресурси по обем, квалитет, распространетост или уникатност, функционалност, атрактивност и степен на активираноста, на територијата на Република Северна Македонија како посебни целини може да се издвојат следните видови на туристички потенцијали: водените површини, планините, бањите, целините и добрата со природно и културно наследство, транзитните туристички правци, градските населби, ловните подрачја и селата.

Согласно со основните долгорочни цели, концептот и критериумите за развој и организација на туристичката понуда, во Републиката се дефинирани вкупно 10 туристички региони со 54 туристички зони.

Предметната локација припаѓа на Скопско - Кумановски туристички регион со утврдени 8 туристички зони и 17 туристички локалитети. Низ ова подрачје минува Транзитен туристички коридор којшто има меѓународно значење.

Заштита од воени разурнувања, природни и техничко-технолошки катастрофи

Согласно Просторниот план на Република Македонија, **предметната локација за која се наменети Условите за планирање на просторот за изработка на Генерален урбанистички план на Град Куманово, Општина Куманово, се наоѓа во простори со висок степен на загрозеност од воени дејства и индиректно загрозени простори од воени дејства.**

Простори со висок степен на загрозеност од воени дејства се простори кои во случај на војна би се нашле во зафатот на стратегиските насоки на нападот на агресорот. Истовремено тоа се насоки кои се совпаѓаат со природните комуникациски коридори во кои се сконцентрирани најразвиените физички структури и се со најгуста населеност. Оттука во случај на војна во овие простори може да се очекува висок степен на повредливост на физичките структури, луѓето и материјалните добра.

Индиректно загрозени простори од воени дејства се ридско-планински и субпланински простори, кои се наоѓаат во непосредна близина на просторите со висок степен на загрозеност (самите не се директно изложени на борбени дејства) или во близина на просторите за формирање слободна територија, поради што се погодни за принуден и повремен престој на борбените единици, евакуираното население и др.

Согласно со Законот за заштита и спасување, **задолжително треба да се применуваат мерките за заштита и спасување кои опфаќаат урбанистичко-технички и хуманитарни мерки.**

Согласно Законот за заштита и спасување („Службен весник на Република Македонија" број 93/12 - пречистен текст, 41/14, 129/15, 71/16, 106/16 и 83/18), мерките за заштита и спасување задолжително се применуваат во процесот на планирање и уредување на просторот и проектирање и изградба на објектите, на начин кој го уредува Владата со подзаконски акт.

Засолнувањето опфаќа планирање, изградба, одржување и користење на јавните засолништа, одржување и користење на изградените засолништа и на другите заштитни објекти за заштита на населението, материјалните добра и културното наследство на Републиката. Јавните засолништа се планираат согласно со програмата на Владата за мерките за заштита и спасување и програмата на единиците на локалната самоуправа за мерките за заштита и спасување, а истите се вградени во урбанистичките планови.

Јавните засолништа според отпорноста се градат како засолништа за основна заштита, во согласност со техничките нормативи за изградба на јавни засолништа што ги донесува директорот на Дирекцијата.

Државата има обврска за изградба на јавни засолништа само во случај на исклучително загрозени објекти што ќе ги утврди Дирекцијата врз основа на геолошко- хидролошките и сеизмичките карактеристики на земјиштето и на капацитетот на задоволување на потребите за засолнување. Единиците на локалната самоуправа имаат обврска да градат јавни засолништа со кои ќе ги задоволат потребните капацитети за засолнување на луѓето, материјалните добра и културното наследство на своето подрачје.

Начинот на изградба на јавните засолништа и одржувањето и користењето на веќе изградените засолништа и други заштитни објекти и определување на потребниот број на засолнишни места со уредба ги уредува Владата.

Сеизмичките појави - земјотресите се доминантни природни непогоди во Државата, кои можат да имаат катастрофални последици врз човекот и природата. Присутни се низ вековите, на десет сеизмички жаришта во земјата или во нејзината поблиска и поширока околина. Земјотресите со умерени магнитуди (M<6,0) можат да предизвикаат сериозни разурнувања, бидејќи традиционално градените објекти, особено во руралните средини, не можат да ги издржат овие земјотреси без значителни оштетувања. Историските податоци покажуваат дека силните земјотреси генерирани на територијата на државата се проследени и со појава на колатерални хазарди (ликвификација, одрони, свлечишта, пукнатини, раседници, померувања), со доминантни одрони и свлечишта, што уште повеќе ги зголемува негативните последици на земјотресите.

Во досегашниот просторен развој на Републиката, природните богатства, географските, морфолошките и другите погодности имале доминантно влијание врз изградбата и уредувањето на нејзината територија, без оглед на присутните сеизмички ризици. Тоа создава конфликтна ситуација во која најголемите градови, најголем број на населението, индустриските капацитети и најзначајните комуникации, како што се коридорите север - југ и исток - запад, се лоцирани во зоните со најголема сеизмичност (интензитет од VII – X степени на МКС -64).

Локацијата за која се наменети условите за планирање на просторот се наоѓа во зона со **VIII степени по Меркалиевата скала на очекувани земјотреси.**

Намалување на сеизмичкиот ризик може да се изврши со задолжителна примена на нормативно - правна регулатива, со која се уредени постапките, условите и барањата за постигнување на технички конзистентен и економски одржлив степен на сеизмичка заштита, кај изградбата на новите објекти.

Во инвестиционите проекти треба да се разработат мерките за заштита на човекот, материјалните добра и животната средина од природни катастрофи.

Неопходно е перманентно ажурирање на плановите за заштита од елементарни непогоди, кои согласно законските обврски постојат за целата територија на државата, поради присутниот сеизмички хазард, како и изложеноста на други природни катастрофи. Со реализација на наведените приоритети се создаваат реални услови за успешна инженерска превенција и намалување на сеизмичкиот ризик на територијата на целата Држава, односно за ефикасен менаџмент на ефектите и вонредните состојби предизвикани од силните сеизмички сили.

За успешно функционирање **на заштитата од природни и елементарни катастрофи** во процесот на урбанистичко планирање потребно е да се преземат соодветни мерки за **заштита од пожари**, односно евентуалните човечки и материјални загуби да бидат што помали во случај на пожари.

Во однос на диспозицијата на противпожарната заштита, предметната локација во случај на пожар ќе ја опслужуваат противпожарни единици од **градот Куманово.**

Во процесот на планирање потребно е да се води сметка за конфигурацијата на теренот, степен на загрозеност од пожари и услови кои им погодуваат на пожарите: климатско-хидролошките услови, ружата на ветрови и слично кои имаат влијание врз загрозеност и заштита од пожари.

Заради поуспешна заштита во урбанистички планови се превземаат низа мерки за отстранување на причините за предизвикување на пожари, спречување на нивното ширење, гаснење и укажување помош при отстранување на последиците предизвикани со пожари, кои се однесуваат на:

- изворите за снабдување со вода, капацитетите на водоводната мрежа и водоводните објекти кои обезбедуваат доволно количество вода за гаснење на пожари;
- оддалеченоста меѓу зоните предвидени за станбени и јавни објекти и зоните предвидени за индустриски објекти и објекти за специјална намена за сместување лесно запаливи течности, гасови и експлозивни материи;
- широчината, носивоста и проточноста на патиштата со кои ќе се овозможи пристап на противпожарни возила до секој објект и нивно маневрирање за време на гаснење на пожарите.

Заштитата од пожари опфаќа мерки и дејности од нормативен, оперативен, организационен, технички, образовно-воспитен и пропаганден карактер, кои се уредени со Законот за заштита и спасување, како и Уредбата за спроведување на заштитата и спасувањето од пожари.

При појава на природни стихии, како што се **поплавите**, секое организирано општество превзема активни и пасивни мерки за организирана одбрана.

Појавата на **поплави** првенствено е поврзана со природните езера и хидрографската мрежа, но најчестиот вид на поплави и најголемата опасност

од нив, сепак, доаѓа од поројните водотеци. Согласно со ова за донесување на брзи, исправни и ефикасни одлуки неопходно е да се располага со:

- однапред разработен план;
- сигурни информации за состојбата во загрозеното подрачје;
- сигурни прогностички информации за очекуваните сосотојби;

Од метеоролошки појави со карактеристики на елементарни непогоди се манифестираат појавата на **град, луњени ветрови и магли**.

Едно од можните и неопходно потребни превентивни мерки за заштита од **техничко - технолошки катастрофи** е планирањето, кое преку осознавање и анализа на состојбите и опасностите од можните инциденти, во одржувањето на инсталациите и опремата, треба да создаде прифатлив однос кон животната средина.

Потребна е доследна примена на основните методолошки постапки за планирање и уредување на просторот:

- оценка на состојбите на природните компоненти на животната средина и степенот на загрозеност од појава на технички катастрофи;
- оценка на оптовареноста на просторот со технолошки системи со одредено ниво на ризик;
- анализа на меѓусебната зависност на природните услови и постојните технолошки системи;
- дефинирање на нивото на постојниот ризик при редовна секојдневна работа на технолошките системи и при појавата на инцидентни случаи;
- процена на загрозеноста на луѓето и материјалните добра;
- утврдување на критериумите за избор на оптимална варијанта на заштита врз основа на проценетиот степен на загрозеност.

Со примена на оваа методолошка постапка може де се очекува остварување на следните основни цели за заштита од техничко-технолошки катастрофи:

- максимално усогласување и користење на просторот од аспект на заштита во рамките на просторните можности;
- вградување на мерките на кои се заснова организацијата на заштита и спасување на човечките животи и материјалните добра од техничко-технолошки катастрофи во определувањето на намената на просторот;
- интегрирање на елементите на загрозеноста на прашањата врзани со заштитата на животната средина.

Заради постигнување на целосна заштита на луѓето, материјалните добра и потесната и пошироката животна средина постојат три нивоа на преземање на сигурносни, превентивни мерки:

Прво ниво: ги вклучува сите мерки кои се преземаат во одржувањето на опремата и инсталациите, заради сигурно користење на опасни материјали во технолошките процеси и одбегнување на технолошки катастрофи.

Второ ниво: се однесува на сите мерки кои треба да обезбедат ограничување на емисијата како последица од пожар, експлозија или ослободување на хемикалии, што може да се случи во околности на поголеми индустриски акциденти.

Трето ниво: вклучува мерки кои се преземаат за заштита на животната средина во смисла на ограничување на ефектите од емисија на опасни материи, или последици од пожар и експлозии.

При изработката на плановите од пониско ниво треба да се има предвид следното:

- Потребата од оформување на системот на евиденција и анализа на технолошките акциденти, компатибилен на системот МАРС на Европската унија, како база за евиденција на опасни материјали, присутни во технолошките постројки и можни причини на катастрофи.
- Потребата од предвидување на превентивни мерки од страна на стопанските субјекти за спречување на технолошки катастрофи, базирани врз анализата на однесувањето на исти или слични постројки.
- Изработка на соодветни планови и програми за заштита на населението и едукација и тренинг на персоналот во случај на евентуална техничка катастрофа.

Насоки за потребата од спроведување на Стратегиска оцена на влијанието врз животната средина

Постапката за спроведување Стратегиска оцена на животната средина (СОЖС) е дефинирана во поглавје X од Законот за животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 39/16, 99/18). СОЖС се спроведува на плански документи од следните области: земјоделство, шумарство, рибарство, енергетика, индустрија, рударство, транспорт, регионален развој, телекомуникации, управување со отпадот, управување со водите, туризам, планирање на просторот и користење на земјиштето, на Националниот акционен план за животната средина и на локалните акциони планови за животната средина, плански документи за спасување и заштита од несреќи, плански документи за управување со генетски модифицирани организми, плански документи за управување со заштитените подрачја.

Органот кој го подготвува планскиот документ е должен да донесе Одлука за спроведување или Одлука за не спроведување на стратегиска оцена во која се образложени причините за спроведувањето, односно не спроведувањето согласно со критериумите врз основа на кои се определува дали еден плански документ би можел да има значително влијание врз животната средина и врз здравјето на луѓето.

При донесувањето на Одлука за спроведување или Одлука за не спроведување на стратегиска оцена за ГУП на Град Куманово, Општина Куманово, задолжително да се земат во предвид претходно наведените забелешки од секторските области опфатени со Просторниот план на Република Македонија.

Усогласување на планската документација со Просторниот план

Сите активности во просторот треба **да се усогласат со насоките на Просторниот план на државата,** а особено значителните и оние кои се однесуваат на планирањето и изградбата на:

- државните инфраструктурни системи (патишта, железници, воздушен сообраќај, телекомуникации);
- енергетските системи, енерговоди и поголеми водостопански системи;
- градежните објекти важни за Државата;
- капацитетите за користење на природните ресурси;
- намената и користењето на површините;
- основите на долгорочната политика на урбанизација;
- мрежата на големата инфраструктура;
- **мрежата на населби**;
- определбите за заштита на животната средина, природното и културното наследство.

Во однос на намената на површините, определбите се следните:

- При изработка на урбанистичките планови на населбите, површините за сите урбани содржини треба да се бараат исклучиво во рамките на постојните урбани опфати, а надвор од овие рамки за исклучително оправдани цели и потреби, на површини од послаби бонитетни класи (над IV категорија);
- Изградбата на викенд зони, стопански зони, земјоделски и други објекти со специфични намени да се насочува кон подрачја кои со планови и програми на општините ќе бидат определени за тие цели;
- Просторите во близина на пороите да се исклучуваат од зони за изградба на објекти и истите да се заштитуваат од можните излевања и наноси со предвидување на заштитни зелени површини.

Посебни мерки и активности за остварување на рационалното користење и заштита на просторот, како и посебни интереси на просторниот развој се:

- Обезбедување на спроведување на постојните закони и прописи со кои се заштитува просторот, ресурсите и националното богатство и се организира и уредува просторот со цел за вкупен развој.
- Рационално користење на подрачјата за градба и нивно проширување или формирањето на нови врз база на критериумите за изготвување на соодветна планска документација.
- Насоките и критериумите за уредување на просторот надвор од градежните подрачја треба да се утврдат со помош на стручни основи и упатствата од ресорите на земјоделството, водостопанството, шумарството и заштитата на животната средина.
- Создавање на услови за лоцирање на мали стопански единици.

ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА

Во конкретниот случај **Условите за планирање на просторот се наменети за изработка на Генерален урбанистички план на Град Куманово, Општина Куманово**. Површината на планскиот опфат изнесува 3511,259 ha. **Површината на планскиот опфат за кој се издаваат Условите за планирање на просторот изнесува 3485,89 ha.**

За останатиот дел од планскиот опфат со површина од 25,369 ha, се издадени Услови за планирање на просторот за изработка на:

- Урбанистички план вон населено место на локалитетот Османов рид, во атарот на село Долно Којнаре, Општина Куманово, со техн. бр. Y00906;
- Државна урбанистичка планска документација за изградба на бензиска пумпна станица и услужен центар на магистрален пат М-1 (Е75), КП 4784, м.в. Мачја Глава, КО Куманово, Општина Куманово, со техн. бр Y07605i;
- Локална урбанистичка планска документација за изградба на стопански комплекс за производство и складирање на мебел на КП 3345, м.в. “Говедарски пат”, КО Куманово, Општина Куманово, со техн. бр. Y07111;
- Локална урбанистичка планска документација за изградба на стопански комплекс (сервис и терминал за возила), на КП бр.632/1 и 632/3, во м.в. Трлиште, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y15611;
- Локална урбанистичка планска документација за стопански комплекс на КП 3434/1 и 3434/2, м.в. “Мачја глава”, КО Куманово, Општина Куманово со техн. бр. Y02912;
- Проект за инфраструктура за изградба на наплатна станица “Романовце”, КП 3908, 3907, 3909, 3912, 3913, 3911/2, 3914/2, 3915/2, 3916/2, 3917/1, 3917/2, 3918/1, 4781, 4784, 4843, 4780, 4773, 4785, КО Куманово, Општина Куманово, со техн. бр. Y03214;
- Локална урбанистичка планска документација за изградба на стопански комплекс за производство и складирање на столарија на КП 1408/4, м.в. Дутев Чифлик, КО Куманово, Општина Куманово со техн. бр. Y29914;
- Урбанистички план вон населено место за изградба на објекти со намена Г2, Г3 и Г4, на КП 3655, 5656 и 3657, м.в. Бабин Дол, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y09310;
- Локална урбанистичка планска документација за изградба на стовариште, на КП 3641/2, м.в. Бабин Дол, КО Куманово, Општина Куманово со техн.бр. Y42914;
- Проект за инфраструктура за изградба на електронска комуникациска инфраструктура - оптичка мрежа на делница граничен премин Табановце во КО Табановце, КО Горно Коњаре, КО Речица и КО Куманово, Општина Куманово, со техн. бр. Y01115;
- Локална урбанистичка планска документација за изградба на објекти од класа на намена Г3-сервиси, на КП 6922/4, КО Куманово, Општина Куманово, со тех.бр. Y16615;

- Локална урбанистичка планска документација за Г2 – мало стопанство, на КП 1475/2, м.в Трлиште, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр Y15816;
- Локална урбанистичко-планска документација за изградба на објекти со намена А1 - домување во станбени куќи, локалитет Железничка станица, м.в. Сари Меша, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y27916;
- Локална урбанистичко-планска документација за изградба на стопански комплекс со намена Г2-лесна и незагадувачка индустрија, на КП 634/2, КП 635/1 и КП 636, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр Y10218;
- Локална урбанистичко-планска документација за изградба на објекти со основна класа на намена Г3-сервиси, на КП 5093/1 и КП 5093/2, КО Куманово, Општина Куманово со техн.бр. Y15118;
- Локална урбанистичко-планска документација за изградба на објекти со основна класа на намена Г2-лесна и незагадувачка индустрија, на КП 19924/2 и КП 19923/2, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y06719;
- Локална урбанистичко-планска документација со основна класа на намена Г2-лесна и незагадувачка индустрија на КП 1474/4, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y07519;
- Локална урбанистичко-планска документација со основна класа на намена Г4-стоваришта, на КП 12249/2, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y09119;
- Локална урбанистичко-планска документација за изградба на објект со класа на намена А1 – домување во станбени куќи, на КП 6051/3, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр.Y22019;
- Локална урбанистичка планска документација за стопански комплекс - млекара на КП 1264, м.в. К'шла, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y25409;
- Урбанистички план вон населено место за изградба на стопански комплекс - производство на безалкохолни пијалоци на КП 4125, м.в. “Донков Млин”, КО Проевце, Општина Куманово, со техн.бр. Y06208;
- Урбанистички проект за иградба на станица за снабдување со течни горива на моторни возила, на КП 3424 и КП 3427, КО Куманово, м.в Мачја Глава, Општина Куманово, со техн.бр.Y32208;
- Урбанистички план вон населено место за стопански комплекс (производство на чевли), на КП бр.1172, 1173, 1174, Општина Куманово, со техн.бр. Y07706;
- Урбанистички план вон населено место за изградба на викенд населба со угостителски хотелски и рекреативен комплекс, КО Куманово, Општина Куманово со техн.бр Y12711i;
- Локална урбанистичко-планска документација со основна класа на намена Е2 - комунална супраструктура (станица за технички преглед со придружни содржини), КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y22419.

Во планскиот опфат се наоѓаат и базни станици за коишто се издадени:

- Услови за планирање на просторот за изградба на базна станица за мобилна телефонија Черкези – Куманово, со техн.бр. Y26806;

- Услови за планирање на просторот за изградба на базна станица за мобилна телефонија КМН 2007 Банево Трло, КП 12141, КО Куманово Општина Куманово, со техн.бр. Y28907;
- Услови за планирање на просторот за изработка на Урбанистички проект за изградба на базна станица за мобилна телефонија КМН 2012 Тромеѓе, КП 632/7, КО Куманово, Општина Куманово, со техн.бр. Y29708.

Низ планскиот опфат поминува следната линиска инфраструктура за којашто се издадени:

- Услови за планирање на просторот за поставување на подземна мрежа со оптички кабел на подрачјето од Скопје - Куманово до граничен премин Табановце со техн.бр. Y13506;
- Услови за планирање на просторот за изработка на Проект за инфраструктура за изградба за собирање и третман на отпадни води за: ул. “421” од населба Игор Тричковиќ-Куманово, дел од населба Вера Которка-Куманово, дел од траса Черкезе-спој со колектор, дел од траса колектор за село Режановце, траса на колектор за село Горно Којнаре, за село Речица и село Лопате, Општина Куманово со техн.бр. Y09815;
- Услови за планирање на просторот за изработка на Проект за инфраструктура за пругата Куманово - граница со Р. Бугарија, делница Куманово - Белјаковце од км.0+000 до км 66+050, со техн.бр. Y30112;
- Услови за планирање на просторот за поставување на подземна мрежа со кабел на подрачјето: Деве Баир - Ќафа сан, со техн.бр. Y07705;
- Услови за планирање на просторот за изработка на Урбанистички проект за автопат Е-75 делница Табановце - Куманово од КМ 0+764,70 до КМ 8+388,43, со техн.бр. Y00407;
- Услови за планирање на просторот за изработка на Проект за инфраструктура за изградба на железничка пруга од Куманово до населено место Дељадровце, Општина Куманово и Општина Илинден, со техн.бр. Y20914.
- Услови за планирање на просторот за поставување на подземна инфраструктура за оптички кабел на траса: н.ст.Петровец, Скопје, Куманово, граничен премин Табановце и Куманово, Крива Паланка, граничен премин Деве Баир, со техн.бр. Y20407.

Се задолжува изработувачот на планот при изработка на ГУП Куманово да ги почитува намените за просторот за кој се издадени горенаведените услови за планирање на просторот.

Дефинирањето на границите на планскиот опфат, со површина на истиот, ќе се утврди со одобрената Планска програма. Се задолжува Општина Куманово, по донесување на планот, да достави информација до Агенција за планирање на просторот и Министерство за животна средина и просторно планирање за конечниот плански опфат.

Во граници на планскиот опфат се предвидуваат намени на земјиштето согласно Законот за урбанистичко планирање и Правилникот за урбанистичко планирање.

Предметната локација влегува во **заштитната зона на спортски аеродром Куманово кој спаѓа во секундарната аеродромска мрежа.**

Условите за планирање треба да претставуваат влезни параметри и смерници при планирањето на просторот и поставување на планските концепции и решенија по сите области релевантни за планирањето на просторот, обработени во согласност со **Просторниот план на Република Македонија**.

При изработката на Генерален урбанистички план на Град Куманово, Општина Куманово, треба да се земат во предвид горенаведените забелешки и следните поединечни заклучни согледувања од секторските области опфатени со Просторниот план на Република Македонија:

Економски основи на просторниот развој

- При спроведувањето на стратегијата за организација и користење на просторот за лоцирање на производни и услужни дејности, решенијата во просторот треба да овозможат поголема атрактивност на просторот, заштита на природните и создадени ресурси и богатства, сообраќајно и информатичко поврзување, локациона флексибилност и почитување на објективните фактори на развојот.
- **Реализацијата на предвидениот Генерален урбанистички план на Град Куманово за кој се наменети условите за планирање на просторот, согласно определбите на Просторниот план на Република Македонија, треба да базира на принципите и стандардите за заштита на животната средина и одржлив економски развој, особено превенција и спречување на негативните влијанија на постојните и планирани производни и услужни дејности применувајќи ја релевантната законска регулатива.**
- **Појдовна поставка за просторниот и регионалниот развој е дека за просторното и урбанистичкото планирање не се доволни сознанијата за развојот на стопанството во земјата, туку треба да се согледаат и да се предвидат и последиците од тој развиток врз неговото разместување во просторот.**
- **При изработката и реализацијата на предвидениот ГУП на Градот Куманово треба да се има во предвид дека планираниот плански опфат граничи со локација за која се изработени услови за планирање на просторот за Технолошка индустриска развојна зона "Куманово" со техн. бр. 00117. Наведената забелешка има интенција за согледување на компатибилноста на наменската употреба на земјиштето на локациите кои граничат.**
- **Една од планските определби утврдени со Просторниот план на Република Македонија е рационално користење на земјиштето заради што е неопходно пред започнување на сите активности да се утврди економската и општествена оправданост за урбанизирање на предложената површина на планскиот опфат на ГУП за Градот Куманово.**

Користење и заштита на земјоделското земјиште

- Согласно просторниот план на Република Македонија просторот на РМ е поделен во **6 земјоделско стопански реони и 54 микрореони**.

Предметната локација припаѓа на Скопско-Кумановскиот земјоделско стопански реон со 14 микрореони.

- При изработка на планската документација, неопходно е воспоставување и почитување на ефикасна контрола на користењето и уредување на нормите и стандарди за градба. Меѓу приоритетните определби на Просторниот план е заштитата на земјоделското земјиште, а особено стриктното ограничување на трансформацијата на земјиштето од I-IV бонитетна класа за неземјоделско користење, како и зачувување на квалитетот и природната плодност на земјиштето.

Шуми и шумско земјиште

- Со цел да се отпочне реверзибилен процес, на враќање на шумата во терените каде таа некогаш постоела, и да се остварат оптимални користи од земјиштето и биолошките капацитети во шумарството, неопходно е: навремено изведување на одгледувачките и обновителните зафати со однапред одреден годишен изведбен план и програма; апсолутна предност да се дава на површините со изразена ерозија и терените во непосредните сливови на вештачките акумулации; пошумувањето на голините со автохтони видови на дрвја, особено околу изворите на вода предвидени за каптирање и да се врши пошумување на голините и земјоделските површини, покрај фреквентните патишта, заради заштита од зголемениот степен на загаденост.

Водостопанство и водостопанска инфраструктура

- Обезбедувањето на потребните количини на вода за Градот, да се одвива во насока на: синхронизирана изградба на водостопанските објекти со кои ќе се овозможи повеќе корисници да се снабдуваат со квалитетна вода, спречување парцијални решенија кои ќе го оневозможуваат развојот на нови водостопански решенија и рационално користење на водата преку примена на современи технички решенија во управувањето со водоснабдителниот систем;
- Околу изворникот/изворниците за водоснабдување да се дефинираат заштитни зони и режим на заштита во зоните;
- Доколку за водоснабдување се користат подземни води (бунари) динамиката на експлоатацијата да се базира на извршени хидрогеолошки испитувања со кои ќе се дефинира режимот на хранење на бунарите и квалитетот на водата;
- Отпадните води кои се веќе пречистени во пречистителната станица во с. Доброшане, пред да се испуштат во реципиентот мора да бидат под мониторинг со кој ќе се утврди дали нивниот квалитет е во согласност со параметрите утврдени со “Уредбата за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и подземните води”;
- Доколку во границите на планскиот опфат на градот постојат стопански капацитети кои од технолошкиот процес испуштаат отпадни води кои поради својот квалитет може да го оневозможат функционирањето на пречистителната станица или да предизвикаат проблеми во функционирањето на канализациската мрежа во градот, стопанскиот

субјект мора да изврши предтретман на отпадните води пред да ги испушти во мрежата;

- За заштита на просторот од негативни последици при појава на големи води потребно е да се изврши регулација на коритото на Кумановска Река и нејзините притоки и да се обезбеди заштитен појас согласно Законот за води.
- За наводнување на обработливите површини во В.П „Пчиња" изградени се системи за наводнување кои покриваат површина од 9.961 ха., а за планскиот период се предвидува да се наводнуваат вкупно 12.468 ха. При изработка на планската документација за Градот површините за сите содржини теба да се барат исклучиво на површини од послаби бонитетни класи. Приоритет е заштитата на земјоделското земјиште и ограничување на неговата трансформација во градежно земјиште.

Енергетика и енергетска инфраструктура

- Во планскиот опфат на ГУП Куманово лоцирани се две трафостаници 110kV Куманово-1 и Куманово-2 како и дел од трасите на приклучните преносни далноводи Скопје1-Куманово1-Пробиштип и Рафинерија-Куманово2-Куманово1 заради што при натамошната изработка на урбанистичката и проектна документација треба да се почитуваат: "Законот за енергетика" (Службен весник на РМ број 96/2018, членови 203 и 204), "Правилник за изградба на надземни електроенергетски водови со номинален напон од 1kV до 400kV" (Службен лист на РМ бр.25/2019 год.) и "Мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија".
- Изградениот крак на гасоводот, приклучок за Куманово минува низ планскиот опфат на ГУП Куманово заради што при натамошната изработка на урбанистичката и проектна документација треба да се почитуваат позитивните закони и правилници.
- За електроенергетските корисници потребно е да обезбеди сигурно и непрекинато снабдување со електрична енергија со напон кој ќе биде во дозволените граници.

Урбанизација и мрежа на населби

- **Согласно хиерархиската мрежа на населби и дефинираниот централитет во ППРМ, градот Куманово, спаѓа во категоријата на центри на мезорегион, со популациска големина 30.000 жители и повеќе. Оваа категорија на населби потребно е да имаат поголема застапеност на јавни функции, функции на општествен стандард и услуги на регионално ниво, концентрација на производни и и стопански капацитети со гравитациско влијание на седум и повеќе општини.**
- Неопходно е почитување на определбите на Просторниот план во однос на дестимулација на проширување на градежното земјиште од една и поефикасно и порационално искористување на постојната ангажирана површина од друга страна.

- **Стимулирање на изградба во постојните граници на градското градежно земјиште, преку примена на еколошки и економски мерки и планерски нормативи и стандарди.**
- Респектирање и обновување на идентитетот на градските населби и квалитативно подобрување на условите за живеење и работа преку: оптимализација на густините во станбените и работните зони, респектирање на постојната урбанистичко-архитектонска матрица, интерполирање на неопходни содржини кои не се во колизија со основните функции, екипирање со елементи на комуналната инфраструктура, зголемување на зелените површини и елиминирање на колизионите фактори.

Домување

- Основна определба на станбената изградба во областа на домувањето во планираниот период треба да биде реализација на зацртаните цели на концепцијата на домувањето во зависност од потребите и економските можности;
- Проекцијата на потребниот станбен простор во планскиот период треба да се заснива на нормативите зацртани во ППРМ и тоа: 20-25 m^2/жител станбена површина, 40-80 m^2/стан (оптимална големина), 100% опременост на станот со инсталации и потполно елиминирање, односно замена на субстандардниот станбен фонд.

Јавни функции

- Организација на јавните функции, согласно планираната мрежа на населби, да поаѓа од постојната мрежа на јавните функции со запазување на пропишаните стандарди и нормативи согласно Просторниот план на Република Македонија и под претпоставка дека идниот развој на овие функции ќе се развива во согласност со економските, институционални и други промени кои се во тек.

Индустрија

- Развојот на индустријата по одделните општини, особено помалите, се очекува да се остварува со градба на мали, флексибилни капацитети и **поголема застапеност меѓу другото и на агроиндустрискиот сектор.**
- Во наредниот период, индустриското производство се очекува да биде застапено во сите општини и да остварува растеж кој ќе придонесе за зголемување на вработувањето, подобрување на условите за живеење на граѓаните на поширокиот простор на земјата.
- **Доколку во рамки на анализираниот плански опфат се предвидат површини со производна намена, потребно е да бидат применети планските определби во областа на развојот на индустријата утврдени со Просторниот план на Република Македонија применувајќи ја соодветната законска регулатива.**
- **Индустријата која е двигател на развојот на вкупната економија има значајно влијание врз квалитетот на животната средина. Во услови на усвоената развојна парадигма на "одржлив" развој, напорите треба да се насочат кон суштествени промени во**

стратегијата и политиката за развој и просторна алокација на индустриски гранки засновани на принципите на еколошка заштита.

- **Една од основните цели на концептот на развој и просторна разместеност на индустријата утврдена со Просторниот план на Република Македонија е примена на стратегијата на развој на високите технологии усогласени со концепцијата на одржливиот развој: мала суровинска и енергетска интензивност, висока информативна и научна интензивност, високо учество на стручната работна сила, висока фрагментација на пазарот со специфични барања, високи вложувања во предконкурентни истражувања и сеопфатно влијание врз карактеристиките на голем број сегменти на социо-економскиот систем.**

Сообраќајна инфраструктура

- Според Просторниот план на Република Македонија **автопатската и магистрална патна мрежа** релевантна за предметниот простор е:

  А1 - (Граница со Србија-ГП Табановци-Куманово-**Велес**-Неготино-Демир Капија-Гевгелија-граница со Грција-ГП Богородица и делница Градско-Прилеп-врска со А3).

  А2 - (Граница со Бугарија - ГП Деве Баир - Крива Паланка - Страцин - Романовце - Куманово - Миладиновце - обиколница Скопје - Тетово - Гостивар - Кичево - Требениште - Струга - граница со Албанија - ГП Ќафасан).
- Релевантни регионални патни правци за предметната локација влегуваат во групата на **регионални патишта "Р1" и "Р2"** и се со ознака:

  Р2237 - (Куманово-врска со Р1204-Младо Нагоричане-врска со А2),

  Р2133 - (Куманово-врска со А1 –Липково-Матејче-Никуштак-врска со Р1104),

  Р1104 - (Скопје-врска со А2-обиколница Скопје-Арачиново-Куманово-врска со А1-граница со Р. Србија-ГП Сопот),

  Р1204 - (Куманово-врска со А2-Свети Николе-Овче Поле-врска со А3-Кадрифаково-Штип-Софилари-врска со А4).
- **При планирање да се почитува Законот за јавни патишта** („Службен весник на Република Македонија” број 84/08, 52/09, 114/09, 124/10, 23/11, 53/11, 44/12, 168/12, 163/13, 187/13, 39/14, 42/14, 166/14, 44/15, 116/15, 150/15, 31/16, 71/16 и 163/16,152/15, 31/16 и 163/16).
- **При планирање да се почитува заштитна зона на патот, согласно Законот за јавни патишта** („Службен весник на Република Македонија” број 84/08, 52/09, 114/09, 124/10, 23/11, 53/11, 44/12, 168/12, 163/13, 187/13, 39/14, 42/14, 166/14, 44/15, 116/15, 150/15, 31/16, 71/16 и 163/16,152/15, 31/16 и 163/16).
- **При планирање на локацијата да се почитува Законот за железничкиот систем** („Службен весник на Република Македонија” број 91/13-пречистен текст, 163/13, 42/14, 130/14, 152/15, 31/16, 178/16, 64/18) и **Законот за сигурност во железничкиот систем** („Службен весник на Република Македонија” број 48/10, 23/11, 53/11, 158/11,

137/13, 163/13, 42/14, 166/14, 147/15, 193/15, 31/16, 52/16, 63/16, 71/16) , 35/18, 64/18 и 22/20).

- Предметната локација се наоѓа во **заштитната зона на спортски аеродром Куманово кој спаѓа во секундарната аеродромска мрежа.** При изработка на планската документација од аспект на безбедноста на воздушниот сообраќај да се почитуваат важечките Законски и подзаконски акти кои ја допираат оваа област.

Радиокомуникациска и кабелска електронско комуникациска мрежа

- Низ планскиот опфат наменет за изработка на ГУП за Куманово минуваат оптички телефонски кабли за остварување на електронско комуникацискиот сообраќај кон Србија и Бугарија, заради што при изработка на урбанистичката и проектна документација треба да се почитуваат позитивните закони и правилници.
- Преку кабелските електронски комуникациски мрежи, на крајните корисници треба да им се обезбеди сигурен пренос на јавни електронски комуникациски услуги со задоволување на одредени општи и посебни услови за квалитет, во согласност со Законот за електронските комуникации и препораките за обезбедување на одредено ниво на квалитет на пренос.

Заштита на животна средина

- **Со цел да се обезбеди заштита и унапредување на животната средина при изработката на Генерален урбанистички план на град Куманово, Општина Куманово потребно е да се почитуваат одредбите пропишани во законската регулатива од областа на заштита на животната средина и подзаконските акти донесени врз нивна основа.**
- Да се внимава да не дојде до искористување на земјиштето на начин и обем со кој би се загрозиле неговите природни вредности.
- Да се следи и контролира присуството на загадувачки материи во воздухот со цел да се одржи квалитетот на воздухот во граници на дозволените нивоа на емисии.
- Да се предвидат соодветни технички зафати за пречистување на отпадните води и имплементација на технологии кои ќе овозможат нивно повторно искористување за истата или друга намена.
- Да се контролира квалитетот на пречистените отпадни води пред испуштање во најблискиот реципиент, со цел да се усогласат вредностите на концентрацијата на материите присутни во пречистената отпадна вода со пропишаните гранични вредности на максимално дозволените концентрации на материите присутни во реципиентот.
- Да се превземат активности за намалување на бучавата и вибрациите од опремата, со цел да се избегнат негативните ефекти од бучавата и да се почитуваат пропишаните гранични вредности за дозволено ниво на бучава во животната средина.
- Организирано управување со отпадот со цел да се минимизира негативното влијание врз животната средина, животот и здравјето на луѓето.

- Создавачот и/или поседувачот на отпадни материи и емисии ги сноси сите трошоци за санација на евентуално предизвиканите нарушувања во животната средина.
- Да се изведуваат енергетски ефикасни објекти и да се применуваат најдобри достапни технологии во процесот на производство.

Заштита на природното наследство

- **Согласно Студијата за заштита на природното наследство, изработена за потребите на Просторниот план на Република Македонија, на просторот кој е предмет на Генерален урбанистички план на град Куманово, Општина Куманово нема регистрирано ниту евидентирано природно наследство.**
- Доколку при изработка на Генерален урбанистички план на град Куманово, Општина Куманово или при уредување на просторот се дојде до одредени нови сознанија за природно наследство кое би можело да биде загрозено со урбанизацијата на овој простор, потребно е да се предвидат соодветни мерки за заштита на природното наследство согласно Законот за заштита на природата.

Заштита на културното наследство

- Согласно податоците од Експертниот елаборат за заштита на културното наследство и Археолошката карта на Република Македонија[2], на подрачјето на катастарската општина Куманово, има регистрирани и евидентирани недвижни споменици на културата и археолошки локалитети.
- При изработка на планска документација од пониско ниво да се утврди точна локација на евидентираното культурно наследство и во таа смисла да се применат соодветните плански мерки за заштита на истото.
- Доколку при изведување на земјаните работи се наиде на археолошки артефакти, односно дојде до откривање на материјални остатоци со културно-историска вредност, потребно е да се постапи во согласност со постоечката законска регулатива (Закон за заштита културното наследство - „Службен весник на Република Македонија" број 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/15, 39/16, 11/18,20/19), односно веднаш да се запре со отпочнатите градежни активности и да се извести надлежната институција за заштита на културното наследство.

Туризам и организација на туристички простори

- Предметната локација за која што се наменети Условите за планирање, **припаѓа на Средно-Вардарски туристички регион во кој се утврдени 6 туристички зони и 24 туристички локалитети. Низ ова подрачје минува и Транзитниот туристички коридор.**
- **Согласно поставките на Концептот и критериумите за развој и организација на туристичката дејност, за непречен развој на вкупната туристичка понуда на ова подрачје, се препорачува, при**

[2] МАНУ Скопје, 1996г.

идната организација на стопанските дејности да се почитуваат критериумите за заштита и одржлив економски развој.

Заштита од воени разурнувања, природни и техничко-технолошки катастрофи

- **Локацијата за која се наменети условите за планирање на просторот за изработка на Генерален урбанистички план на град Куманово, Општина Куманово, се наоѓа во простори со висок степен на загрозеност од воени дејства и индиректно загрозени простори од воени дејства.** Според тоа во согласност со Законот за заштита и спасување, задолжително треба да се применуваат мерките за заштита и спасување.
- Задолжителна примена на мерки за заштита од пожар.
- **Анализираниот простор се наоѓа во подрачје каде се можни потреси со јачина до VIII степени по МКС,** што наметнува задолжителна примена на нормативно-правна регулатива, со која се уредени постапките, условите и барањата за постигнување на технички конзистентен и економски одржлив степен на сеизмичка заштита, кај изградбата на новите објекти.

Насоки за потребата од спроведување на Стратегиска оцена на влијанието врз животната средина

- **Органот кој го подготвува планскиот документ е должен да донесе Одлука за спроведување или Одлука за не спроведување на стратегиска оцена во која се образложени причините за спроведувањето, односно не спроведувањето согласно со критериумите врз основа на кои се определува дали еден плански документ би можел да има значително влијание врз животната средина и врз здравјето на луѓето.**
- **При донесувањето на Одлука за спроведување или Одлука за не спроведување на стратегиска оцена за ГУП на Град Куманово, Општина Куманово, задолжително да се земат во предвид претходно наведените заклучни согледувања од секторските области опфатени со Просторниот план на Република Македонија.**

ИЗВОД ОД ПРОСТОРЕН ПЛАН НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
2002 - 2020

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

АГЕНЦИЈА ЗА ПЛАНИРАЊЕ НА ПРОСТОРОТ

Сектор:
Синтезни карти

Тема:
Биланс на намена на површините

Користење на земјиштето

Карта бр. 20

Легенда:

- шуми и шумско земјиште
- земјоделско земјиште
- наводнувани површини
- високопланински пасишта
- акумулации
- зони за експлоат. на минерали
- туристички простори
- транзитни коридори
- туристички центри
- автопат
- магистрален пат
- регионален пат
- железничка мрежа
- воздухопловно пристаниште

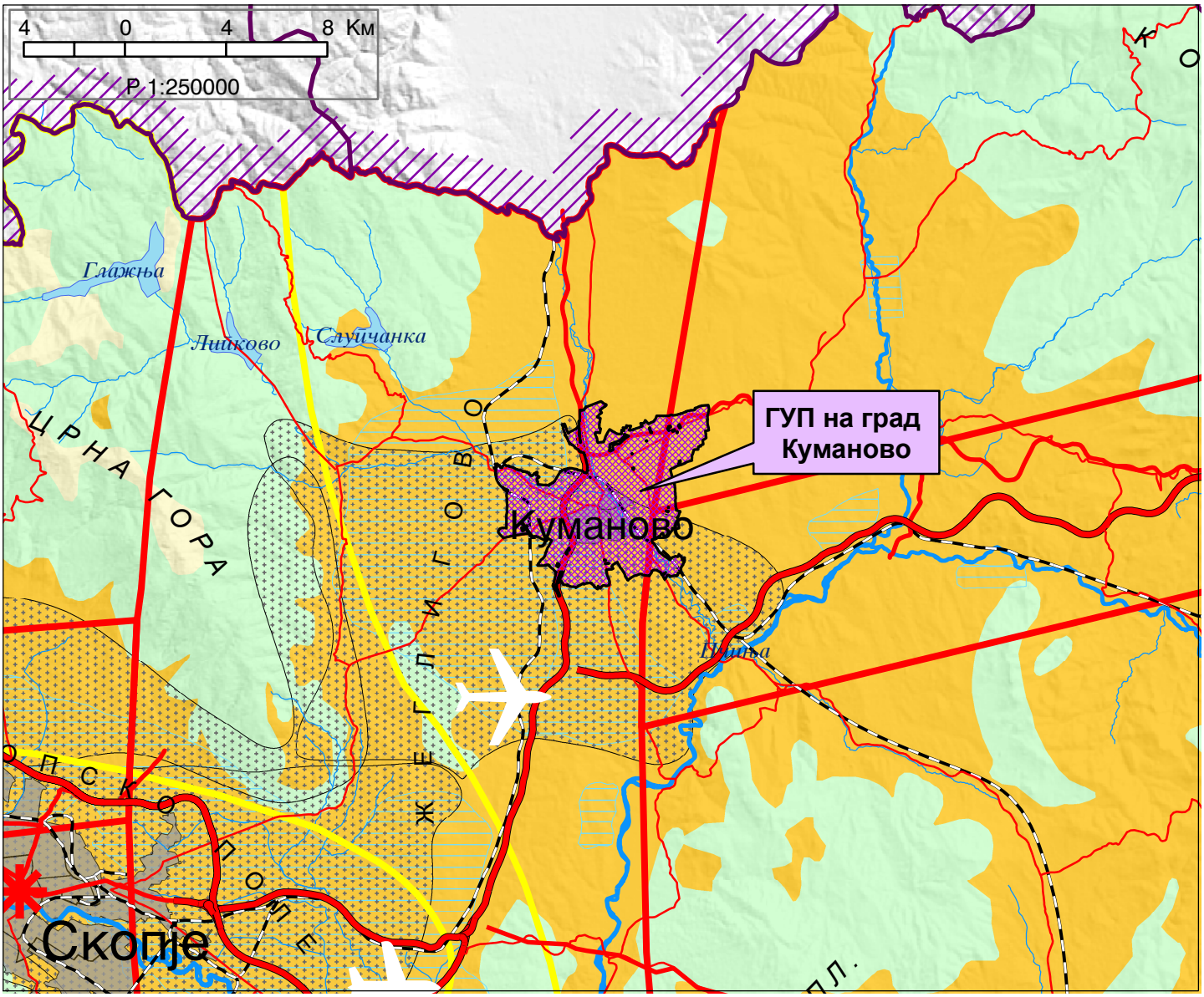

ИЗВОД ОД ПРОСТОРЕН ПЛАН НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
2002 - 2020

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

АГЕНЦИЈА ЗА ПЛАНИРАЊЕ НА ПРОСТОРОТ

Сектор:
Синтезни карти

Тема:
Просторно-функционална организација

Систем на населби и сообраќајна мрежа

Карта бр. 22

Легенда:

- Центар на макрорегион
- Центар на микрорегион
- Центри на просторно-функционални единици
- Управа
- Просторно-функц. единици
- Граници на влијанија на макрорегион. центри
- Општински центар

Образование
- Средно
- Вишо
- Високо

Здравствена заштита
- 2 Секундарна
- 3 Терцијална

Оски на развој
- источна
- јужна
- север-југ
- северна
- западна

- Слободна економ.зона
- Автопат
- Магистрален пат
- Регионален пат
- Железничка мрежа
- Воздухоплов. пристан.
- Стопански аеродром
- Спортски аеродром

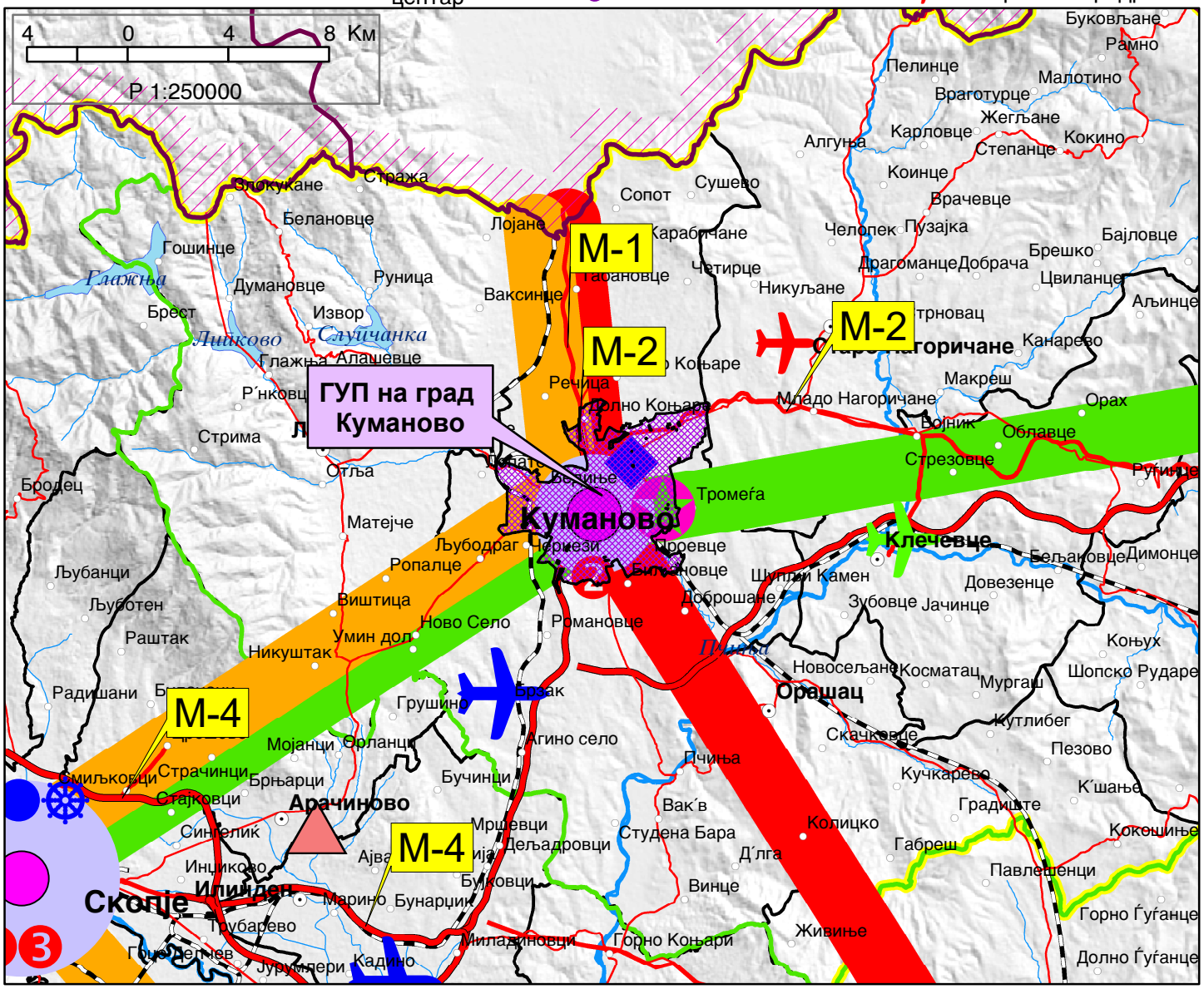

ИЗВОД ОД ПРОСТОРЕН ПЛАН НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
2002 - 2020

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

АГЕНЦИЈА ЗА ПЛАНИРАЊЕ НА ПРОСТОРОТ

Сектор:
Синтезни карти

Тема:
Техничка инфраструктура

Водостопанска и енергетска инфраструктура

Карта бр. 23

Легенда:

- Извориште
- Водоводен систем
- Регионален водост. систем
- Акумулации
- Акумулации по 2020г.
- Природни езера
- Наводнувани површини
- Водостопански подрачја
- Термоелектрани
- Хидроелектрани

Далноводи
- 110 kV
- 220 kV
- 400 kV

Трафостаници
- 110 kV
- 220 kV
- 400 kV

- Рафинерија
- Нафтовод
- Индустриски топлани
- Рудник на јаглен
- Брикетара
- Гасовод
- Регулациони станици
- Канализационен систем

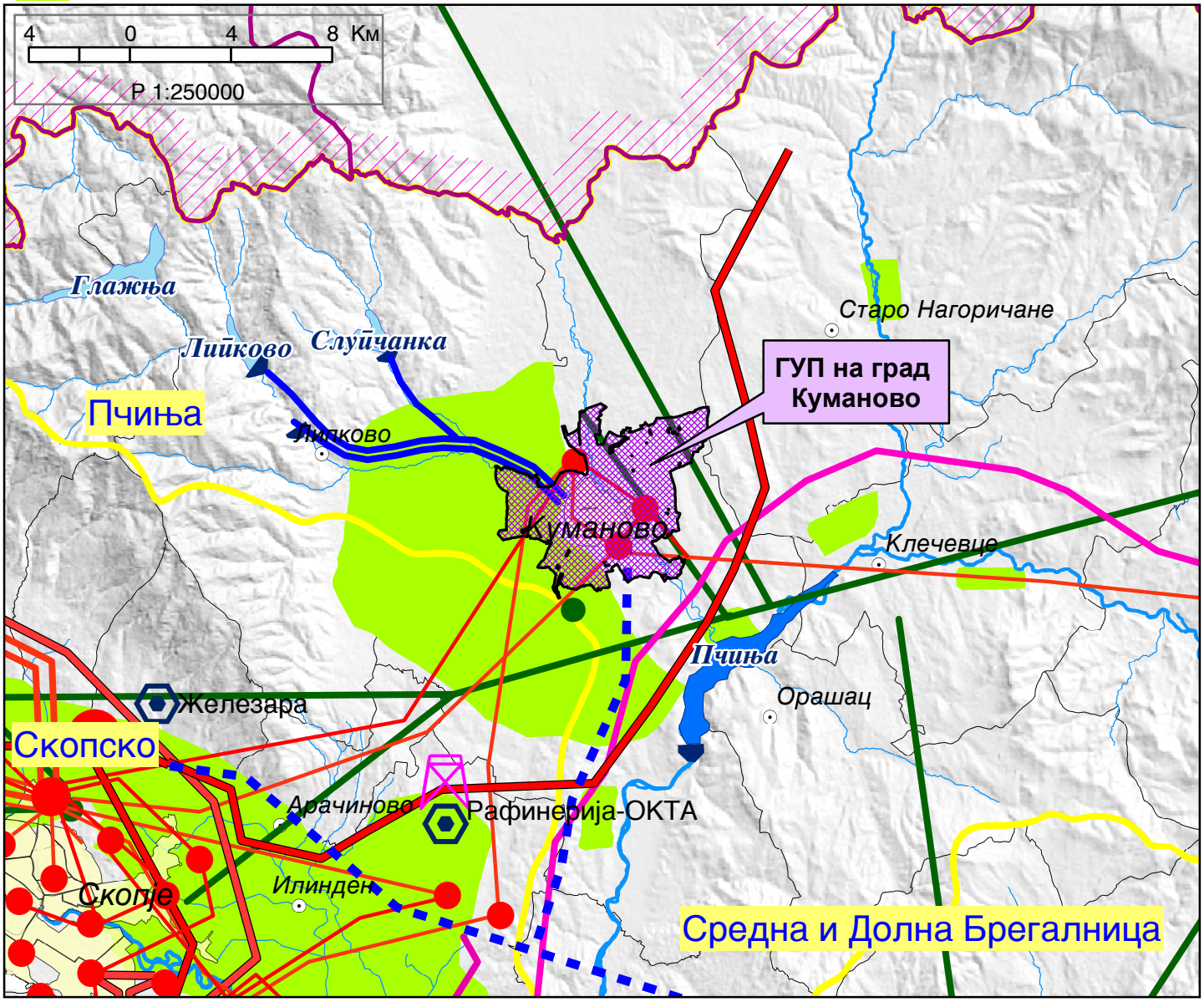

ИЗВОД ОД ПРОСТОРЕН ПЛАН НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
2002 - 2020

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

АГЕНЦИЈА ЗА ПЛАНИРАЊЕ НА ПРОСТОРОТ

Сектор:
Синтезни карти

Тема:
Заштита на животната средина

Реонизација и категоризација на просторот за заштита

Карта бр. 24

Легенда:
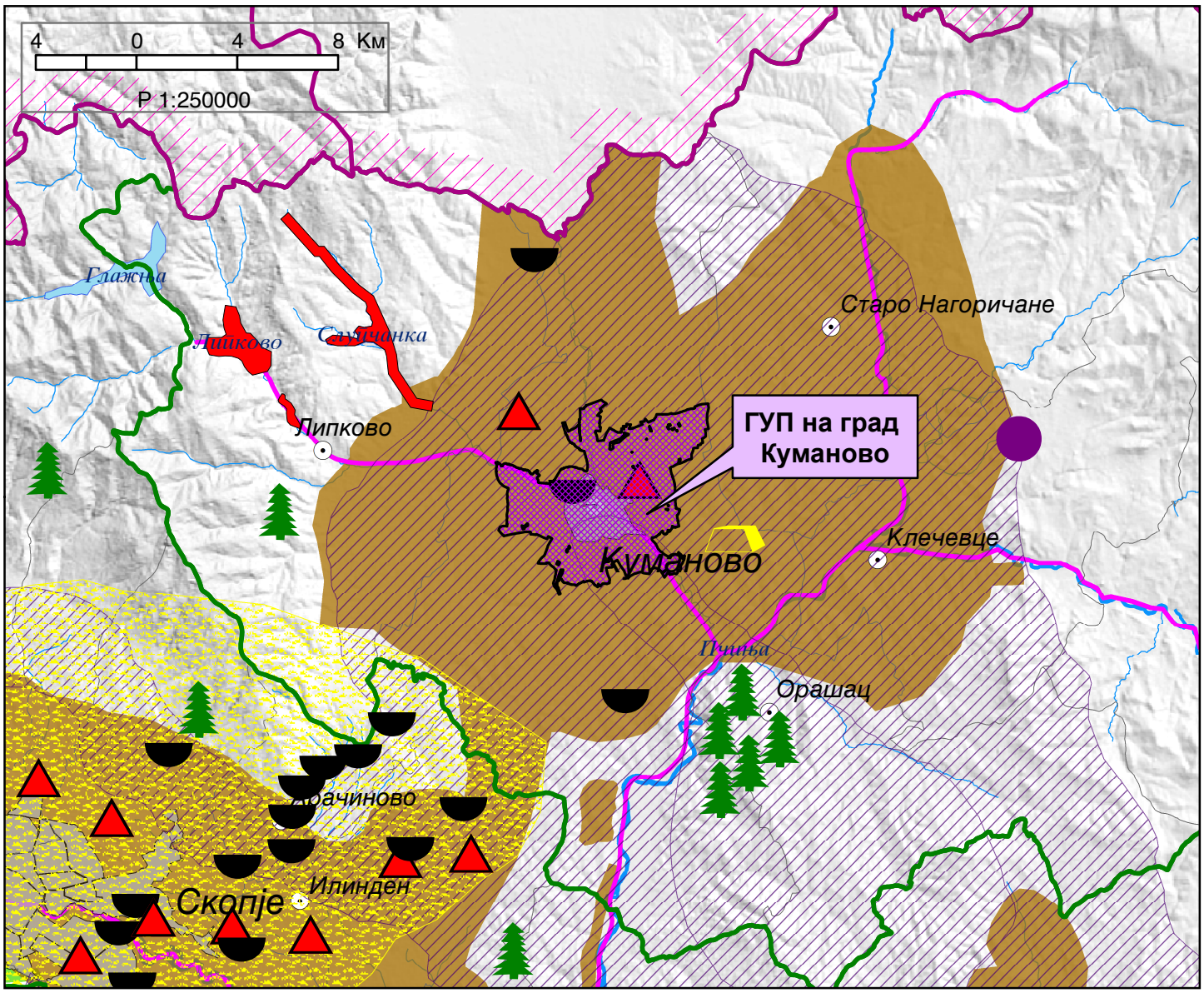
- Граници на региони за управување со животната средина
- Заштита на простори со природни вредности
- Рекултивација на деград. простори
- Управување со загад. на воздух и вода
- Заштита на реки со нарушен квалитет
- Заштита на акумулации и реки за водозафати
- Рекултивација на деградирани простори
- Заштита на земјоделско земјиште
- Заштита на шуми
- Поволни подрачја за лоцирање регионални санитарни депонии
- Поволни хидрогеолошки средини за лоцирање на депонии
- Споменичко подрачје
- Археолошки локалитети
- Споменички целини